

Ingrida Šarkiūnaitė • Giedrius Romeika
Asta Mikalauskienė • Edmundas Jasinskas
Dalia Krikščiūnienė • Dalia Štreimikienė
Remigijus Čiegis • Viktorija Mačiulytė

BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO RENGIMO TVARKA

METODINIAI NURODYMAI

Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto
Marketingas ir pardavimų vadyba (**6211LX023**) studijų
programos studentams

Kauno fakulteto
Socialinių mokslų ir taikomosios
informatikos institutas

Ingrida Šarkiūnaitė, Giedrius Romeika,
Asta Mikalauskienė, Edmundas Jasinskas,
Dalia Krikščiūnienė, Dalia Štreimikienė,
Remigijus Čiegis, Viktorija Mačiulytė

BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO RENGIMO TVARKA

METODINIAI NURODYMAI

Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto
Marketingas ir pardavimų vadyba (**6211LX023**) studijų
programos studentams

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti
Vilniaus universiteto Kauno fakulteto taryba
(2020 m. lapkričio 20 d., protokolas Nr. (1.2 E) 620000-TP-15)

Recenzentai:
Prof. dr. Ligita Šimanskienė, Klaipėdos universitetas
Prof. dr. Biruta Švagždienė, Lietuvos sporto universitetas

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos
nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės
bibliografijos duomenų banke (NBDB)

© Vilniaus universitetas, 2020

© Ingrida Šarkiūnaitė, Giedrius Romeika, Asta Mikalauskienė, Edmundas Jasinskas,
Dalia Krikščiūnienė, Dalia Štreimikienė, Remigijus Čiegis, Viktorija Mačiulytė, 2020

ISBN 978-609-07-0554-4 (skaitmeninis PDF)

TURINYS

Įvadas / 4

1. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO REIKALAVIMAI / 5

- 1.1. Bendrieji reikalavimai / 5
- 1.2. Marketingo ir pardavimų vadybos studijų programos reikalavimai / 12

2. METODIKA / 17

- 2.1. Tyrimas / 17
- 2.2. Tyrimo procesas ir jo elementai / 18
- 2.3. Tyrimo metodai / 23

3. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO PATEIKIMAS IR TECHNINIS ĮFORMINIMAS / 25

- 3.1. Citavimas ir nuorodos / 25
- 3.2. Bibliografinis literatūros aprašas / 29
- 3.3. Lentelės, paveikslai, formulės / 35
- 3.4. Reikalavimai tekstui / 36
- 3.5. Reikalavimai darbų kalbai / 37

4. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO GYNIMO REKOMENDACIJOS / 40

Literatūra / 42

Priedai / 43

IVADAS

Metodiniai nurodymai skiriami Vilniaus universiteto Kauno fakulteto (KnF) Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto (SMTII) *Marketingas ir pardavimų vadyba* (iki 2021 m. priėmimo – *Marketingas ir prekybos vadyba*) specialybės baigiamiesiems magistro darbams rengti.

Baigiamasis magistro darbas yra viena iš studento žinių vertinimo formų. Netinkamai parengti darbai sumenkina jų kokybę. Studentams neretai trūksta tyrimų rengimo įgūdžių, metodologijos žinių ir tai apsunkina tiek darbo temos pasirinkimą, tiek tyrimo planavimą ir atlikimą. Dažnai studentai nežino ir darbo apipavidalinimo reikalavimų. Tinkamas pasirėngimas tyrimui užtikrina sėkmingus rezultatus.

Šios metodinės priemonės tikslas – supažindinti magistrantus su baigiamojo magistro darbo metodiniais reikalavimais ir suformuoti šio darbo rengimo įgūdžius. Metodinėje priemonėje pateikiami susisteminti pagrindiniai metodologiniai, darbo turinio ir darbo įforminimo, mokslo tiriamojo darbo rengimo reikalavimai ir esminiai principai.

Nepaisant magistro studijų programų tikslų, teorinės ir empirinės informacijos santykio, darbo apimties, informacijos struktūrizavimo ir kai kurių kitų skirtumų, yra dalykų, dėl kurių ginčų neįyla. Baigiamasis magistro darbas, jo turinys privalo tiesiogiai atitikti pasirinktą temą. Darbas privalo būti nuoseklus, analizė sisteminė: naudojami duomenys turi būti patikimi arba paaiškintas jų patikimumo laipsnis, privalo būti gerbiamos autoriaus teisės ir kita.

Šioje metodinėje priemonėje aptariami baigiamojo magistro darbo rengimo tiek esminiai universalūs reikalavimai, tiek reikalavimai, kylantys iš studijų proceso organizavimo prioritetų. Kitų studijų sričių ir kryptų dėstytojams ir studentams šie metodiniai nurodymai gali būti naudingi tiek, kiek juose atsispindi universalūs tyrimams keliami reikalavimai, bei tiek, kiek jų programų tikslai ir prioritetai sutampa su magistro studijų programomis, kuriomis buvo remtasi.

Leidinyje pateikiama: baigiamojo magistro darbo reikalavimai, tyrimo rengimo metodologiniai aspektai, darbo apipavidalinimo reikalavimai ir baigiamųjų darbų gynimo rekomendacijos.

1. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO REIKALAVIMAI

Šioje dalyje pateikiami magistro darbo bendrieji reikalavimai ir detalus struktūrinių dalių aprašymas.

1.1. Bendrieji reikalavimai

Magistro darbas – tai kvalifikacinis mokslo darbas, integruojantis teorines nagrinėjamos srities žinias ir empirinės realybės analizės įgūdžius, leidžiančius papildyti esamas mokslo žinias naujomis idėjomis. **Baigiamasis magistro darbas yra mokslinis darbas**, jo rezultatai privalo turėti tam tikrą mokslinę vertę. To pasiekama išplečiant tyrimo rezultatus: jie turi būti reikšmingesni nei vien tam tikro objekto problemos išsprendimas.

Baigiamasis magistro darbas pradedamas nuo temos pasirinkimo ir mokslinės literatūros teorinės analizės. Išstudijavus mokslo ir informacijos šaltinius, turi būti patikslinta darbo tema, apibūdintas temos aktualumas, problemos ištirtumas ir apibrėžta problemos esmė, suformuluotas darbo objektas, darbo tikslas ir darbo uždaviniai, numatyta tyrimui reikalinga medžiaga, informacijos rinkimo ir apdorojimo metodai, numatomi rezultatai.

Magistro darbas turi atskleisti autoriaus intelektualinę brandą, jame turi būti numanomas svarus asmeninis indėlis. Darbas turi būti moksliskai naujas ir originalus. Originalumą nulemia tyrime pateikiami nauji empiriniai įrodymai, pagrindžiantys arba atmetantys darbe suformuluotas hipotezes ar teiginius, koncepciją, teoriją ar modelį. Darbo mokslinį naujumą garantuoja patobulinta esama ir (ar) sukurta nauja tyrimo metodologija, pasiūlytas tobulesnis mokslinės problemos sprendimas.

Magistro darbas rašomas nuosekliai, kiekvieną semestrą (magistro darbo tarpinių atsiskaitymų reikalavimai pateikiami 4 priede) su darbo vadovu formuluojamos konkrečios mokslo tiriamojo darbo užduotis. Darbas turi būti grindžiamas ne vadovėliuose ar brošiūrose išdėstyta, o monografijose, moksliniuose straipsniuose ir kituose mokslo darbuose pateikta informacija. Vadovėliai naudojami tik kaip pradinis informacijos šaltinis. Magistro darbo apimtis 50–60 lapų.

Toliau nurodoma, ką privalo pateikti baigiamojo magistro darbo dalyse.

Įvadas

Įvadas – iki trijų puslapių. Įvado struktūra ir struktūrinės dalys apibūdinamos 1 lentelėje.

1 lentelė

Įvado struktūra

Įvado dalys	Įvado dalies apibūdinimas
Temos aktualumas	Baigiamojo magistro darbo įvadas pradedamas nusakant temos aktualumą ir naujumą. Šiame skyrelyje atskleidžiami temos pasirinkimo motyvai, nurodant galimas jų rūšis: aktualumas organizacijoms (pvz., yra specifinių organizacijos poreikių ir reikia ištirti jai aktualią problemą, pasiūlyti jos sprendimo būdus), aktualumas moksliniu požiūriu (pvz., problema yra labai nauja, mažai nagrinėta ir pan.), aktualumas praktiniu požiūriu (pvz., su kokiomis problemomis nuolat susiduria tiriamos srities specialistai, kokių savybių trūksta esamiems sprendimams).
Problemos ištirtumas	Šioje dalyje aptariami pasirinktos srities mokslininkų atlikti tyrimai. Apibrėžiami svarbiausi nagrinėjamos tematikos tyrimai ir jų rezultatai, nurodoma, kokiais aspektais problema išnagrinėta kitų autorių ir tyrėjų.
Problemos esmė	Pagrindus temos aktualumą, apibūdinus problemos ištirtumo lygį, formuluojama mokslo darbo problema, atsakant į klausimus, ką ir kaip tobulinti. Darbo problema pradedama klausiamuoju žodžiu „ <i>Kaip...?</i> “.
Darbo objektas	Darbo objektas nurodo, į ką nukreipiamas mokslo tyrimas. Nurodoma, kas bus analizuojama darbe – individai, grupės, organizacijos ar objektų sąveika, priežastiniai ryšiai. Nederėtų painioti darbo objekto su tyrimo objektu, kuris formuluojamas tiriamojoje (trečioje) baigiamojo darbo dalyje. Darbo objektas apima visą mokslo darbo sritį, o tyrimo objektas aprėpia tik empirinį tyrimą. Darbo objektas turi atsispindėti darbo tikslė.
Darbo tikslas	Pasirinktos darbo temos pavadinimas turi atitikti darbo tikslą. Darbo tikslas, kaip ir darbo pavadinimas, turi atsispindėti darbo objektą, remtis darbo problema. Formuluojant tikslą svarbu jį susieti su atliktos literatūros apžvalgos pagrindiniais teiginiais. Tikslas turėtų būti formuluojamas glaustai, vienu sakiniu. Formuluojant darbo tikslą vartojami žodžiai: <i>ištirti, pagrįsti, išnagrinėti</i> . Tikslui formuluoti nerekomenduojamos sąvokos: <i>sužinoti, rasti, įrodyti, išanalizuoti</i> .
Darbo uždaviniai	Tikslą išsamiau turi detalizuoti darbo uždaviniai, kurie atspindi tikslo siekimo etapus ir priemones. Keliant darbo uždavinius numatomi daliniai rezultatai, kurie padeda siekti pagrindinio tikslo. Magistro darbe glaustai ir konkrečiai suformuluojami 5–6 uždaviniai. Paprastai pateikiami 1–2 teoriniai uždaviniai (jie vykdomi teorinėje darbo dalyje), 1–2 analitiniai uždaviniai (jie atliekami analitinėje dalyje) ir 1–2 tyrimo uždaviniai (jie sprendžiami tyrimo dalyje). Kiekvieno uždavinio sprendimo rezultatai turi atsispindėti baigiamojo darbo išvadose ir siūlymuose.
Darbo struktūra	Darbo struktūrą nusako darbo objektas, tikslas ir išskelti uždaviniai. Šioje dalyje vienu ar keliais sakiniais aptariama loginė darbo struktūra, pateikiami pagrindinių skyrių pavadinimai ir glaustai išdėstoma, kokie klausimai juose nagrinėjami.

1 lentelės tęsinys

Įvado dalys	Įvado dalies apibūdinimas
Darbo ir tyrimo metodai	Šioje dalyje išvardijami baigiamajame magistro darbe naudoti darbo ir tyrimo metodai, trumpai paaiškinama, kam (kaip? koku tikslu?) jie buvo naudojami.
Darbe naudoti literatūros šaltiniai	Trumpai apibūdinama, kokiais literatūros šaltiniais naudotasi, su kokiomis temomis / sritimis jie susiję. Galima paminėti kelis autorius, kuriais labiausiai remtasi rašant darbą,
Darbo teorinė reikšmė	Labai konkrečiai, punktais, pateikiami pagrindiniai teoriniai autoriaus atradimai, pvz., patikslintas apibrėžimas, susistemintos teorijos ir pan.
Darbo praktinė reikšmė	Labai konkrečiai, punktais, pateikiami pagrindiniai praktiniai autoriaus atradimai, susiję su atliktu tyrimu.
Darbo apribojimai ir sunkumai (jei tokių yra)	Nurodomos problemos, su kuriomis susidurta renkant mokslinę, statistinę ir kitą informaciją, apibūdinami apribojimai, su kuriais susidurta rengiant darbą.
Rezultatų aprobavimas (jei dalyvauta mokslinėje konferencijoje, turi būti pateiktas tikslus bibliografinis konferencijos pranešimo ir publikuoto straipsnio aprašymas)	Jei dalyvauta konferencijoje / seminare, kur buvo pristatyta nagrinėjama tema, įvade, reikia pateikti bibliografinį straipsnio aprašą.
Darbo struktūra ir apimtis	Nurodoma, kiek darbe yra dalių, puslapių, paveikslų, lentelių, priedų, literatūros šaltinių.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., ir kt. (2011).

Baigiamojo magistro darbo teorinė dalis. Teorinėje magistro darbo dalyje pateikiama mokslinės literatūros apžvalga studento pasirinkta magistro darbo tema, teorinė sąvokų, terminų, sampratų ir problematikos analizė. Pateikiamos pagrindinės sąvokos ir suformuluoti darbiniai apibrėžimai bei nustatoma tiriamoji sritis. Svarbu atkreipti dėmesį į tinkamą, darbo temą atitinkančią tiriamąją sritį. Šioje dalyje svarbu atlikti pagrindinės literatūros, susijusios su darbo objektu, analizę, atskleisti ir susisteminti skirtingų pasaulio mokslininkų nuomones nagrinėjama tema, pagrįstai ir argumentuotai pateikti savo nuomonę atsižvelgiant į ūkio raidos dabartinę padėtį ir plėtrą, todėl baigiamojo darbo literatūros sąraše neturi vyrauti periodikos straipsniai ir informaciniai šaltiniai. Vertėtų plačiau remtis moksline literatūra, kurioje pateikiami reikšmingi Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkų darbų rezultatai. Be to, teorinė magistro darbo dalis yra reikalinga nagrinėjamo klausimo tyrimo metodikai pagrįsti – tai paties studento susisteminta teorinė medžiaga, surinkta iš

mokslinių straipsnių, monografijų, akademinių leidinių. Ji turi parodyti studento erudiciją, jo intelektą, analitinio mąstymo galimybes, gebėjimą pritaikyti socialinę, ekonominę, vadybinę teorijas aktualiems gyvenimo klausimams spręsti. Jeigu magistrantas baigiamajame darbe pateikia daug teorijų ir jų nesusistemina, neatlieka tų teorijų sintezės arba dar blogiau – jei tos teorijos apskritai negali būti siejamos, tada darbas vertinamas kaip kompiliacinis. Patartina vengti atsitiktinių teorijų, išvalgų ir kitų mokslininkų interpretacijų temomis, kurios nėra susijusios su magistro darbo tema ir objektu.

Šioje dalyje teoriškai atskleidžiama (pristatoma) darbo taikomosios srities specifika, tiesiogiai susijusi su darbo problematika (pvz., veiklos sektoriaus ypatumai, veiklos organizavimo niuansai, verslo pobūdis, specifinis teisinis reglamentavimas ir pan.). Šiam tikslui taip pat rekomenduojama naudoti naujausią mokslinę literatūrą, bet, plačiau nagrinėjant taikomosios srities specifiką, patartina remtis ir informaciniais šaltiniais, sektorine bei teisės aktų analize ir kt.

Teorinėje darbo dalyje parengiamos būsimo tyrimo prielaidos ir pradžios pozicijos remiantis autoriaus surinkta informacija. Apibendrinę teorinę medžiagą, mokslininkų išsakytas mintis nagrinėjamu klausimu, studentas parengia problemos sprendimo teorinį modelį, kurį vėliau papildoma analitinėje darbo dalyje ir pritaiko atlikdamas empirinius pasirinkto konkretaus objekto tyrimus. Teorinis tyrimo modelis gali būti aprašytas atskira pastraipa tekste arba pateiktas schema. Teorinis modelis galėtų būti tas studento atspirties taškas, kuris paskatintų parengti tolesnes problemos nagrinėjimo gaires analitinėje darbo dalyje ir tolesnio tyrimo kryptis. Kitaip tariant, baigiamojo magistro darbo teorinė dalis yra praktinio tyrimo pamatas.

Magistro baigiamieji darbai gali būti ir teorinio pobūdžio. Rengiant teorinio pobūdžio baigiamuosius darbus, reikia atsižvelgti į šiuos reikalavimus:

1. Remiantis naujausia moksline literatūra aptarti nagrinėjamos problemos teorinius teiginius, metodikas, rekomendacijas, tyrimo modelių taikymo galimybes.
2. Vadovaujantis atlikta apžvalga, pateikti bendrą teorinių teiginių įvertinimą ir pareikšti savo argumentuotą nuomonę.

Visuotinai žinomų tiesų, kurios negali kelti diskusijų, pateikimas menkina teorinį darbo lygį, jo kokybę, nes sudaro įspūdį, kad studentas nesuvokia, kurie dalykai yra visų žinomi, kurie – diskusiniai. Magistro darbe būtina išlaikyti pagrįstą kitų autorių ir savo teksto santykį. Darbo kokybė visiškai nenukentės, o kartais bus ir geresnė, jeigu studentas perpasakos savais žodžiais kitų mokslininkų mintis ir pateiks konkrečias jų darbų nuorodas.

Baigiamojo darbo teorinė dalis gali būti išskaidyta į keletą struktūrinių dalių bei poskyrių, kuriuose visapusiškai atskleidžiami tyrimo aspektai ir eiga. Kiekvienas teorinės dalies skyrius turėtų būti apibendrinamas – tai palengvina baigiamųjų išvadų formulavimą. Šios išvados nebūtinai turi sudaryti atskirą poskyrį, bet kiekvienas teorinės dalies skyrius turi būti baigiamas pagrindinių rezultatų apibendrinimu. Teorinės darbo dalies išvados turėtų atsispindėti ir baigiamojo darbo santraukoje.

Baigiamojo magistro darbo analitinė-metodinė dalis. Šioje darbo dalyje įvertinama nagrinėjamos problemos situacija dabartiniu metu, išaiškinamos jos susidarymo priežastys, pateikiama tyrimo metodika.

Analitinėje-metodinėje dalyje yra nagrinėjama:

- faktinė (statistinė, sociologinė, teisinė ir kitokia) tiriamos problemos informacija;
- kitų autorių atlikti tyrimai ir jų rezultatai (skelbiami moksliniuose straipsniuose žurnaluose, monografijose, taip pat mokslo duomenų bazėse (pvz., Ebsco ir kt.), jų interpretavimas ir analizė nagrinėjamos problemos kontekste;
- Statistikos departamento pateikiama informacija, susijusi su nagrinėjama problema;
- atsirinkti reikiami būsimam tyrimui instrumentai – koncepcijos, modeliai, sukurti kitų mokslininkų;
- tyrimo metodika – tyrimo planas, nusakantis, kaip bus vykdomas tyrimas.

Anot Tamaševičiaus (2015, 62 p.), pabrėžtina, kad „skaitant mokslinius straipsnius, reikia atkreipti dėmesį, kad kiekvienas mokslinis straipsnis yra atlikto mokslinio tyrimo, kurį geriausiai apibūdina tyrimo klausimas (kas buvo analizuojama?), metodologija (kaip buvo analizuojama?) ir tyrimo rezultatai (koks yra atsakymas į tyrimo klausimą?), ataskaita. Straipsnį skaitant išsiaiškinami atsakymai į šiuos tris klausimus. Radęs atsakymus į šiuos klausimus, tyrėjas gali daryti tolesnius sprendimus: ar patikimi pateikti tyrimo rezultatai, kaip straipsnio autoriaus pozicija yra susijusi su kitų žinomų autorių pozicijomis, ar straipsnis tinkamas tik literatūros apžvalgai, ar siūlo instrumentus empiriniam tyrimui.“

Visi paminėti aspektai leidžia palyginti skirtingus literatūroje nagrinėjamus ir siūlomus tyrimo rezultatus, modelius, koncepcijas ir kt., įvertinti jų pranašumus, trūkumus, panašumus, skirtumus bei teikia galimybę tyrėjui (magistro darbo autoriui) labiau pagrįsti nagrinėjamos problemos ištirtumą.

Baigiamojo magistro darbo analitinėje dalyje reikėtų pateikti nagrinėjamo darbo objekto charakteristiką, apibūdinti jo aplinką, ypač atkreipti dėmesį į tuos veiksnius, kurie svarbūs nagrinėjamai mokslo problemai. Analizuojant ir vertinant kitų autorių tyrimo duomenis, pateikiama daug analitinių lentelių ir iliustracinės medžiagos. Po kiekviena lentelė, paveikslu privalu pateikti duomenų analizę (tai nereiškia, kad reikia pakartoti lentelėje ar paveiksle esamą informaciją), būtina aptarti ryšius, priežastis arba tendencijas.

Empirinio ištirtumo lygio literatūros apžvalga paprastai baigiama tyrimo modelio kūrimu, formuluojamos hipotezės. Tyrimo modelyje pateikiami nagrinėjamo reiškinio elementai, kuriuos tyrėjas rengiasi tirti, nurodomi ir paaiškinami galimi jų ryšiai. Šis modelis vėliau empiriškai patikrinamas trečioje darbo dalyje, atliekant empirinį tyrimą.

Aptarus nagrinėjamos problemos empirinį ištirtumo lygį, toliau šioje magistro darbo dalyje teikiama ir pagrindžiama **tyrimo metodika**: tyrimo tikslas, uždaviniai, tyrimo imtis, tyrimo metodai ir hipotezės, tyrimo organizavimo pagrindimas.

Pabrėžtina, kad empirinio tyrimo metodika turi būti sudaryta iš ne mažiau kaip dviejų empirinių (pirminių duomenų) tyrimų vienas kitą papildančių scenarijų, iš kurių bent vienas privalo būti kiekybinis ir bent vienas kokybinis.

Šis esminio reikalavimo įgyvendinimas leidžia autoriui parodyti, o vertintojams įvertinti autoriaus studijų metu įgytas kompetencijas, gebėjimus ir teorines žinias, leidžiančias atlikti tiek kiekybinius, tiek kokybinius tyrimus. Taip pat vienas kitą papildantys skirtingų tipų tyrimai sudaro didesnio rezultatų patikimumo prielaidas bei atveria galimybių plačiau ir sistemingiau kritiškai įvertinti darbe kuriamą teorinį modelį.

Baigiamojo darbo analitinės dalies skyrius baigiamas išdėstytos medžiagos apibendrinimu. Tai rodo magistranto gebėjimą analizuoti ir kritiškai vertinti naudojamą informaciją, formuluoti tolesnio tyrimo kryptis.

Baigiamojo magistro darbo tyrimo rezultatų dalis. Šioje dalyje pateikiama tyrimo duomenų analizė ir rezultatai bei tyrimo rezultatų įvertinimas. Tyrimo rezultatų dalis skiriama informacijai apie nagrinėjamą objektą pateikti ir sisteminti. Apibūdinant rezultatus būtina pateikti rezultatų lenteles ar (ir) paveikslus (lentelė ir paveikslas neturi dubliuoti vienas kito). Jeigu fiksuojami kiekybiniai tiriamojo objekto požymiai, darbe jie pateikiami apdoroti statistikos metodais. Jei fiksuojami kokybiniai tiriamojo objekto požymiai – pateikiami apdoroti kokybiniais tyrimo metodais (pvz., turinio analizė, analizė, sintezė, klasifikavimas ir kt.)

Ši dalis darbo turinyje gali būti išskaidyta į kelias struktūrines dalis (skyrius), poskyrius. Šioje dalyje:

- pateikiamas empirinių tyrimų (ne mažiau kaip dviejų) duomenų analizės ir rezultatų aptarimo poskyris, kur pagal tyrimo metodikos dalyje suformuluotą tyrimo logiką ir nuoseklumą analizuojamas tyrimo objektas;
- jei analitinėje-metodinėje (antroje darbo) dalyje buvo iškeltos hipotezės, jos turi būti statistiškai pagrįstos naudojant statistinius metodus ir specialias statistikai apdoroti (pvz., SSPS paketu, *Statistica*, *Excel* ar kitais įrankiais / programiniais paketais) skirtas programas, bei nurodyti koreliaciniai ir (ar) regresiniai ryšiai;
- jei buvo iškeltos prielaidos, gauti rezultatai taip pat turi būti racionaliai pagrįsti arba paneigti pagal gautus empirinių tyrimų rezultatus turinio analizės metodu;
- pateikiamas tyrimo rezultatų įvertinimas, kur būtina aptarti, kaip gauti tyrimo rezultatai atspindi tyrimo tikslą ir (ar) pasitvirtino keltos pagrindinės tyrimo hipotezės ir (arba) prielaidos. Aprašoma, kodėl, autoriaus nuomone, prielaidos ir (arba) hipotezės pasitvirtino arba nepasitvirtino, ką gavo kiti panašius tyrimus atlikę autoriai. Analizuojami ir su kitų autorių darbais lyginami mažiau reikšmingi tyrimo rezultatai;
- pagal gautus empirinių tyrimų duomenis pageidautinai tobulinamas teorinėje (pirmoje darbo) dalyje pasiūlytas teorinis autoriaus modelis.

Taip pat pageidautina, kad analizuojant ir su kitų autorių darbais lyginant mažiau reikšmingus tyrimo rezultatus būtų apžvelgti ir kritiškai įvertinti mokslinio tyrimo trūkumai ir tyrimo plėtojimo galimybės. Prieš pateikiant ir apibendrinant išvadas baigiamojo magistro darbo išvadų ir pasiūlymų dalyje, šioje magistro darbo tyrimo rezultatų dalyje reikėtų pateikiant išvadas platesnių komentarų, paaiškinimų, kritinio autoriaus vertinimo.

Baigiamojo magistro darbo išvadų ir pasiūlymų dalis. Išvados ir pasiūlymai pateikiami atskiruose šios dalies poskyriuose. Išvadų dalis yra būtina magistro darbo dalis. Ji skirta atliktų tyrimų rezultatams apibendrinti siekiant darbo tikslo ir prisidedant prie mokslinės problemos sprendimo.

Išvadų dalyje aiškiais formuluotėmis išdėstomi pagrindiniai rezultatai, gauti atlikus kiekvieną tyrimo etapą (teorinės analizės, empirinių tyrimų, modelio pagrindimo ir siūlymo formulavimo). Išvados turėtų atsakyti, kokių rezultatų gauta išsprendus kiekvieną įvade suformuluotą uždavinį, kaip pavyko pasiekti darbo tikslą ir prisidėti prie mokslinės problemos sprendimo. Rezultatų esminės charakteristikos atskleidžia magistranto indėlį ir gebėjimą susisteminti mokslines žinias, jas kritiškai įvertinti, pateikti naujų žinių ir išvalgų formuluotes, parinkti empirinio tyrimo metodus kiekvienam tyrimo etapui ir juos pagrįsti, siekiant patikrinti suformuluotas prielaidas.

Magistro darbo išvadose pabrėžiami trys pagrindiniai dalykai:

- kas nuveikta (darbe);
- kaip pasiūlyti sprendimai padeda spręsti tiriamas problemas;
- kuo jie skiriasi nuo esamų (sprendimų).

Gauti rezultatai išvadose iliustruojami darbe atliktų įvertinimų ir rodiklių reikšmėmis (skaitinėmis ir procentinėmis), jie apibūdina hipotezių ir (arba) ginamųjų teiginių pagrindimą, modelių patikimumą ar kitas reikšmingas charakteristikas.

Išvadoms pateikti rekomenduotini formuluočių pavyzdžiai: *Darbe apibendrinti... rezultatai, kuriais remiantis išspręstas... Parodyta, kad pasiūlyta metodika.... Metodika grindžiama... Pateiktas ir eksperimentiniais duomenimis patikrintas modelis, kurio esminės dedamosios skiriasi nuo siūlomų mokslinėje literatūroje ... Siūlomo modelio empirinis patikrinimas atskleidė, kad gautas vertinimo kriterijų reikšmių pokytis... proc.*

Dažna klaida – išvadose pateikiama darbo turinio santrauka, o ne gauti rezultatai pasitelkiant tokias formuluotes, pavyzdžiui: *magistro darbe buvo apžvelgti mokslinėje literatūroje siūlomi modelių apibrėžimai. Atlikti du empiriniai tyrimai, kuriuose apklausti įmonių ekspertai ir potencialūs produktų vartotojai. Tokios formuluotės neatsako į klausimą, kokių buvo gauta rezultatų, t. y. kokie mokslinių tyrimų ypatumai išryškėjo atlikus apžvalgą, kuo pasiūlytas modelis skiriasi nuo aprašytų ir kokių naujų rezultatų gauta atlikus tyrimus.*

Pasiūlymų pateikimas gali išplaukti iš atlikto magistro darbo rezultatų ir nurodyti teorinių ir praktinių tyrimo aspektų tolesnio tyrimo gaires. Pasiūlymų dalis yra rekomenduotina. Jie gali pateikti tolesnių tyrimų išvalgas, įvertinančias darbe atlikto tyrimo rezultatus, praktinio rezultatų taikymo siūlymus, naujų tyrimo galimybių numatymą įvertinant darbo apribojimus ir tokių gretutinių mokslo sričių (informacinės technologijos, psichologija ar kt.) pasiekimus. Pasiūlymai turi būti konkretūs, dalykiški ir glaustai suformuluoti. Rekomenduotini formuluočių pavyzdžiai: *Remiantis atlikto tyrimo išvadamis, siūloma įvertinti šio modelio taikymo praktikoje ypatybes..., Kad būtų tiksliau įvertintas gautų rezultatų poveikis, tolesni tyrimai turėtų atsižvelgti į ...; atliekant šios srities detalesnius tyrimus, siūloma atkreipti dėmesį ir įvertinti metodų tinkamumą tiriant priežasties / pasekmės ryšius bei veiksmių sąveiką...*

Išvadas ir pasiūlymus rekomenduojama numeruoti.

1.2. Marketingo ir pardavimų vadybos studijų programos reikalavimai

Marketingo ir pardavimų vadybos (MPVM) studijų programos baigiamasis magistro darbas turi būti sudarytas iš šių pagrindinių dalių, detaliau aptartų 2 lentelėje: Įvadas, Teorinė dalis, Analitinė-metodinė dalis, Tyrimo rezultatų dalis, Išvados ir pasiūlymai, Literatūros sąrašas.

2 lentelė

MPVM studijų programos magistro darbo struktūra

Magistro darbo struktūra	MPVM studijų programos magistro darbo struktūrinių dalių reikalavimai
Pirmas antraštinis lapas	Įforminamas pagal pateiktą 1 priede ir 1 priede (tęsinys) pavyzdį.
Antras antraštinis lapas	Įforminamas pagal pavyzdį, pateiktą 1 priede (tęsinys), su originaliais autoriaus ir darbo vadovo parašais.
Turinys	Detaliai atskleidžiama darbo struktūra. Santrumpų sąrašas, lentelių sąrašas, paveikslų sąrašas, įvadas, išvados ir pasiūlymai, šaltinių ir literatūros sąrašas bei priedai, pateikiami kaip savarankiškos struktūrinės dalys. Šios dalys nenumeruojamos. Skyriai ir poskyriai numeruojami arabiškais skaitmenimis (3.4. skyrius ir 3 priedas). Skyrių ir poskyrių pavadinimai turi būti trumpi, aiškūs ir atitikti nagrinėjamos problemos esmę.
Santrumpų ir terminų sąrašas	Viename puslapyje pateikiamos darbe vartojamos santrumpos, terminai ir jų paaiškinimas (2 priedas).
Lentelių sąrašas	Viename puslapyje pateikiamas atskiras lentelių sąrašas ir nurodomi puslapiai (2 priedas).
Paveikslų sąrašas	Viename puslapyje pateikiamas atskiras paveikslų sąrašas ir nurodomi puslapiai (2 priedas).
Įvadas (1–2 p.)	Įvade trumpai apibūdinama analizuojama problema ir paaiškinama, kaip ji bus sprendžiama. Įvade nurodoma: <ul style="list-style-type: none"> • temos aktualumas marketingo (rinkodaros) mokslui ir verslo praktikai; • problemos ištirtumas; • problemos esmė; • darbo objektas; • darbo tikslas; • darbo uždaviniai; • darbo ir tyrimo metodai; • darbe naudoti literatūros šaltiniai; • darbo teorinė reikšmė; • darbo praktinė reikšmė; • darbo apribojimai ir sunkumai (jei tokių yra); • rezultatų aprobavimas (jei autoriaus dalyvauta konferencijoje); • darbo struktūra ir apimtis (nurodyti, kiek darbe yra dalių, puslapių (nuo pirmo antraštinio lapo iki literatūros sąrašo), paveikslų, lentelių, priedų, literatūros šaltinių).

2 lentelės tęsinys

Magistro darbo struktūra	MPVM studijų programos magistro darbo struktūrinių dalių reikalavimai
<p>Teorinė dalis* (15–20 p.)</p>	<p><i>Skyrius pradedamas preambulės įvadinio tekstu, kuriame trumpai supažindinama, kas bus pateikta šiame skyriuje, kokia šio skyriaus prasmė. Skyrius turėtų būti baigiamas pagrindinių rezultatų apibendrinimu.</i></p> <p>Šioje dalyje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išaiškinamos pagrindinės sąvokos, formuojami darbiniai apibrėžimai, apibrėžiama tiriamą sritį; • apžvelgiama pagrindinė literatūra, susijusi su darbo objektu; • teoriškai atskleidžiama (pristatoma) darbo taikomosios srities specifika, tiesiogiai susijusi su darbo problematika (pvz., veiklos sektoriaus ypatumai, veiklos organizavimo niuansai, verslo pobūdis, specifinis teisinis reglamentavimas ir kt.) • atsirenkamos ir analizuojamos teorijos ir koncepcijos, kuriomis remiantis bus ieškoma atsakymo į tyrimo klausimą ir kuriamas originalus teorinis modelis; • suformuojamas nagrinėjamos problemos teorinis modelis. <p>Ši dalis darbo turinyje gali būti išskaidyta į kelias struktūrines dalis (skyrius), poskyrius.</p> <p><i>Dalies skyriai ir poskyriai skirti temos tyrimo eigai atskleisti, todėl jie pavadinami pagal temos uždavinius. Poskyriai turi padėti įvairiapusiškai atskleisti tyrimo aspektus. Dalies pabaigoje pateikiami apibendrinimai, kurie vėliau atsispindi darbo išvadose.</i></p>
<p>Analitinė-metodinė dalis (10–15 p.)</p>	<p><i>Skyrius pradedamas priambulės įvadinio tekstu, kuriame trumpai supažindinama, kas bus pateikta šiame skyriuje, kokia šio skyriaus prasmė. Skyrius turėtų būti baigiamas pagrindinių rezultatų apibendrinimu.</i></p> <p>Analitinė dalis skirta problemos iširtumui empiriniame (praktiniame) kontekste įvertinti. Šioje dalyje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvertinama tyrimo problemos situacija, išaiškinamos jos susidarymo priežastys; • pateikiama faktinė (statistinė, sociologinė, teisinė ir kitokia) tiriamos problemos informacija; • analizuojami Lietuvoje ir užsienyje atlikti tyrimai ir jų rezultatai; • iškeliamos prielaidos ir (arba) hipotezės, pagal kurias bus vykdomas tyrimas; • suformuojamas nagrinėjamos problemos tyrimo modelis, jame pavaizduojamos ir keliamos hipotezės ir (arba) prielaidos; • pristatoma detali empirinio tyrimo metodika bei ne mažiau kaip dviejų empirinių (pirminių duomenų) tyrimų vienas kitą papildantys scenarijai, iš kurių bent vienas privalo būti kiekybinis ir bent vienas kokybinis; • formuluojamas empirinio tyrimo tikslas ir uždaviniai; • tyrimo metodai; • numatomi empirinių duomenų apdorojimo metodai (statistiniai, intelektiniai, ekonometriniai) ir programiniai įrankiai (pvz., SPSS, Statistica, Excel, Google ir kiti); • detalai aprašoma tyrimo imtis; • nurodomi tyrimų apribojimai. <p>Ši dalis darbo turinyje gali būti išskaidyta į kelias struktūrines dalis (skyrius), poskyrius.</p> <p><i>Dalies skyriai ir poskyriai skirti atskleisti temos tyrimo eigą, todėl jie pavadinami pagal temas uždavinius. Poskyriai turi padėti įvairiapusiškai atskleisti tyrimo aspektus. Dalies pabaigoje pateikiami apibendrinimai, kurie vėliau atsispindi darbo išvadose.</i></p>

* Baigiamojo darbo dalių pavadinimai yra sąlyginiai. Baigiamajame darbe skyriai ir poskyriai skirti temos tyrimo eigai atskleisti, todėl jie pavadinami pagal pasirinktos konkrečios temos uždavinius.

2 lentelės tęsinys

Magistro darbo struktūra	MPVM studijų programos magistro darbo struktūrinių dalių reikalavimai
Tyrimo rezultatų dalis (15–20 p.)	<p><i>Skyrius pradedamas preambulės įvadiniu tekstu, kuriame trumpai supažindinama, kas bus pateikta šiame skyriuje, kokia šio skyriaus prasmė. Skyrius turėtų būti baigiamas tam tikru jo pagrindinių rezultatų apibendrinimu.</i></p> <p>Tyrimo rezultatų dalis skirta informacijai apie nagrinėjamą objektą pateikti ir sisteminti. Šioje dalyje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pateikiama empirinių tyrimų (ne mažiau kaip dviejų) duomenų analizė ir aptariami rezultatai, pagal metodikos dalyje suformuluotą tyrimo logiką ir nuoseklumą analizuojamas tyrimo objektas; • jei metodinėje (antroje darbo) dalyje buvo iškeltos hipotezės, jos turi būti statistiškai pagrįstos SSPS paketu bei nurodyti koreliaciniai ir (ar) regresiniai ryšiai; iškeltas prielaidas taip pat reikia racionaliai pagrįsti arba paneigti pagal gautus empirinių tyrimų rezultatus; • autoriaus interpretuojami ir įvertinami tyrimo rezultatai, lyginant su analitinėje dalyje analizuota medžiaga; • pagal gautus empirinių tyrimų duomenis pageidautinai tobulinamas teorinėje (pirmoje darbo) dalyje pasiūlytas teorinis autoriaus modelis. <p>Ši dalis darbo turinyje gali būti išskaidoma į kelias struktūrines dalis (skyrius), poskyrius.</p> <p><i>Dalies skyriai ir poskyriai skirti temos tyrimo eigai atskleisti, todėl jie pavadinami pagal temos uždavinius. Poskyriai turi padėti įvairiapusiškai atskleisti tyrimo aspektus. Dalies pabaigoje pateikiami apibendrinimai, kurie vėliau atsispindi darbo išvadose.</i></p>
Išvados ir pasiūlymai (1–2 p.)	<p>Šioje dalyje glaustai aprašoma, kas konkrečiai buvo padaryta, kokie gauti rezultatai ir ką būtų galima ateityje patobulinti nagrinėjamose srityse.</p> <p>Išvados ir pasiūlymai atspindi darbo rezultatus, jie neturi būti pamokantys, moralizuojantys, nenuoseklūs ir šabloniški.</p> <p>Išvados ir pasiūlymai teikiami atskirai.</p> <p>Išvados – apibendrinti, kritiškai įvertinti, susisteminti darbe atlikti tyrimų rezultatai, gauti sprendžiant įvade suformuluotus uždavinius.</p> <p>Išvados turėtų atskleisti, ar buvo pasiektas darbo tikslas, ar pavyko visiškai (ar iš dalies) pateikti suformuluotos problemos sprendimą, kokie buvo darbo apribojimai ir tolesnių tyrimų gairės. Išvados turi būti konstatuojamojo pobūdžio. Išvadose negali atsirasti naujos informacijos, čia taip pat neteikiama mokslo pripažintų tiesų ir aksiomų. Išvados gali būti numeruojamos, jos turėtų nuosekliai atitikti darbo uždavinius ir pateikti rezultatus, gautus sprendžiant kiekvieną iš šių uždavinių.</p> <p>Teikiami pasiūlymai turi būti pamatuoti / įvertinti, pagrįsti teoriškai ir empiriškai.</p>
SUMMARY (santrauka anglų kalba)	<p>Santraukoje anglų kalba pateikiamos svarbiausios darbo išvados. Tai labai trumpa viso darbo santrauka. Joje glaustai, keliais sakiniais, apibendrintai pateikiama žinių apie parašytą darbą. Santraukoje pateikiami tokie duomenys apie baigiamąjį darbą: darbo aktualumas, darbo objektas, darbo tikslas, darbo uždaviniai, pagrindiniai gauti teoriniai, analitiniai ir tyrimo rezultatai, darbo apimtis puslapiais (neįskaitant literatūros šaltinių sąrašo, santrumpų sąrašo ir priedų), lentelių ir paveikslų skaičius, priedų skaičius. Pageidautina, kad santrauka tilptų viename puslapyje (7 priedas).</p>

Magistro darbo struktūra	MPVM studijų programos magistro darbo struktūrinių dalių reikalavimai
Mokslinės literatūros sąrašas	<p>Į mokslinės literatūros sąrašą įtraukiami tik tie leidiniai, kurie yra pripažįstami mokslinėmis publikacijomis. Tai monografijos, vadovėliai, straipsniai mokslo žurnaluose, taip pat elektroniniuose, mokslinių konferencijų medžiaga ir kitos publikacijos, su kuriomis buvo tiesiogiai susipažinta rengiant darbą ir kurių idėjos padėjo autoriui suformuoti savo darbinę poziciją.</p> <p>Naudotos literatūros bibliografiniai aprašai pateikiami pagal nurodytus reikalavimus (3.2. skyrius).</p>
Informacijos šaltinių sąrašas	<p>Į šį sąrašą įrašomi visi duomenų šaltiniai: statistikos rinkiniai, standartai ir normos, katalogai, įmonių ir organizacijų apskaitos ir atskaitomybės dokumentai, reklaminiai leidiniai, techninė dokumentacija, oficialios pažymos, autentiški eksperimentų, tyrimų, stebėjimų pirminių duomenų šaltiniai, straipsniai laikraščiuose ir kitose žiniasklaidos priemonėse, informacija, rasta internete (išskyrus elektroninius mokslo žurnalus), ir pan.</p> <p>Naudotų šaltinių bibliografiniai aprašai pateikiami pagal nurodytus reikalavimus (3.2. skyrius).</p> <p>Informacijos šaltinių numeravimas pratęsia mokslinės literatūros šaltinių numeravimą.</p> <p><i>Jei darbo rengimo metu buvo parengtas ir publikuotas mokslinis straipsnis, jis įtraukiamas į literatūros sąrašą ir pacituojamas atitinkamuose darbo skyriuose.</i></p>
Priedai	<p>Baigiamojo darbo pabaigoje galima pateikti priedų, jei jie iš esmės papildo ir praturtina darbą. Prieduose taip pat galima pateikti darbe vartojamų sąvokų suvestinę (sąvokos numeruojamos, išdėstomos abėcėlės tvarka, pateikiamas sąvokos apibrėžimas ir nurodomas jos šaltinis / autorius (metai, puslapis). Priedai gali būti didelės lentelės, išplėstiniai arba kontroliniai skaičiavimai, maketai, schemos ir kita medžiaga, kuri aptarta tekste. Priedų informavimo reikalavimai pateikiami 3.4. skyriuje.</p> <p><i>Priedai būtinai turi būti cituojami / aptariami ir pačiame darbe.</i></p> <p>Jei darbo rengimo metu jo rezultatai buvo viešinami moksliniame renginyje (seminare, konferencijoje, mokslo populiarinimo seminare), prieduose pateikiamas straipsnis / pranešimas / plakatas ir (arba) gauti dalyvavimo sertifikatai.</p>
Darbo vadovo ir recenzento atsiliepimai	<p>Ant paskutinio (kietojo viršelio) lapo vidinės pusės klijuojamas A5 formato vokas, į kurį įdedami vadovo ir recenzento atsiliepimai.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., ir kt. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*, p. 9.

Būtina atkreipti dėmesį, kad *Marketingo ir pardavimų vadybos studijų programos* baigiamajame magistro darbe turi būti atskleistas rinkodaros (marketingo) probleminis aspektas.

Marketingo ir pardavimų vadybos studijų programos baigiamasis magistro darbas turėtų tiesiogiai sietis su šios programos tikslais. Šioje studijų programoje rengiami marketingo ir pardavimų vadybos specialistai, gebantys: perprasti marketingo, prekybos ir logistikos procesų organizavimą; rengti realius projektus ir programas, analitiškai ir kritiškai vertinti rinkos pokyčius; integruoti įvairių mokslų žinias apibendrinami organizacijų marketingo ir pardavimų vadybos problemų sprendimus tarpkultūrinio valdymo kontekste.

Rinkodarinis (marketingo) aspektas gali būti vertinamas kaip pakankamai atskleistas, jei yra tenkinamas bent vienas iš šių pagrindinių kriterijų, sudarančių bazinį rinkodaros (marketingo) mokslo probleminių sričių aspektų rinkinį:

- marketingo mikro- ir (arba) makroaplinkos analizės aspektus;
- marketingo komplekso arba jo dedamiesiems elementams priskiriamų strateginių sprendimų taikymo arba kūrimo nagrinėjimą;
- vartotojų elgsenos problematiką;
- prekės ženklo valdymo uždavinių sprendimą;
- pozicionavimo principų nagrinėjimą;
- pasiūlos ir paklausos vadybos mokslo krypties uždavinius;
- ryšių su visuomene veiklos taikymo rinkodaroje aspektus;
- informacinių, inžinerinių ir kitų technologijų taikymą sprendžiant rinkodaros (marketingo) uždavinius;
- socialinės inžinerijos, socialinių tinklų panaudojimą;
- Kitus uždavinius, susijusius su rinkodaros (marketingo) taikymo sritimi, kurių problematika yra teorinio arba koncepcinio pobūdžio, turi mokslinį (teorinį arba empirinį) pagrindimą, yra įvardyta / apibūdinta mokslinėje literatūroje.

Paprastai rinkodaros (marketingo) veiklos aspektai nagrinėjami iš vadybos mokslo pozicijų. Tam tikrais atvejais, tinkamai argumentavus ir pagrindus, galima pasitelkti ir ekonomikos mokslo aspektą. Ekonominė analizė padeda priimti strateginius verslo sprendimus, o makroekonominė verslo aplinka tiesiogiai veikia verslo plėtrą, tad rinkodaros (marketingo) magistro darbų temos gali apimti svarbius makroekonominės verslo aplinkos veiksnių įtakos verslo plėtrai bei valdymo sprendimams įmonės lygmeniu klausimus. Tarptautiniai aplinkosauginiai reikalavimai ir įsipareigojimai taip pat turi įtakos strateginiams rinkodaros sprendimams įmonėje, nes šalyje įgyvendinamomis aplinkos apsaugos politikos priemonėmis yra siekiama tiek privačių, tiek verslo subjektų elgsenos pokyčių, kad būtų įgyvendinti šalyje užsibrėžti aplinkos apsaugos tikslai. Taip pat galima nagrinėti organizacijų vadybinius aspektus: darbą komandose, efektyvią komunikaciją, lyderystę, organizacijos strategijas, tarptautinį žmoniškųjų išteklių valdymą, žinių valdymą, kokybės valdymą, socialinį kapitalą, įmonių socialinę atsakomybę, darnios plėtros principus ir panašias temas kaip atskirus šiuolaikinio rinkodaros komplekso elementus formuojančius reiškinius.

2. METODIKA

Šioje dalyje aprašomos pagrindinės sudedamosios darbo rašymo metodikos dalys, pateikiamas tyrimų klasifikavimas, tyrimo proceso aprašymas, pagrindiniai tyrimo elementai ir metodai.

2.1. Tyrimas

„Metodologiją galima apibrėžti kaip teoriją, nagrinėjančią mokslinio pažinimo procesą (bendroji metodologija) ir jo principus (bendramokslinė metodologija) bei mokslinio tyrimo metodus ir techniką (mokslo krypties metodologija)“ (Kardelis, 2016, p. 91). Arbnor & Bjerke (2016) skiria tris metodologinius požiūrius (analitinį, sisteminių ir veikėjų) ir juos apibrėžia kaip pačių bendriausių idėjų apie tai, kas yra tikrovė, ką galima laikyti mokslu ir panašiai, rinkinius, būtinus metodams kurti, t. y. pagrindinėms žinių kūrimo taisyklėms apibrėžti. Taigi metodika yra tai, kas užtikrina vykdomo tyrimo atitiktį moksliniam pažinimo procesui keliamiems reikalavimams, ir todėl gautus rezultatus galima teigti esant moksliskai pagrįstus ir patikimus.

Visiems studijų metu rengiamiems savarankiškiems darbams yra keliami metodiniai reikalavimai, t. y. rengiamas darbas turi baigtis išvadamis ar rezultatais, tiesiogiai kylančiais iš analizės proceso. Išvadų ir rezultatų pagrįstumas neturi kelti abejonių, t. y. turi atitikti pagrindinius mokslinio pažinimo principus. Šių principų laikymasis užtikrinamas tinkamai atliekant tyrimą. Rengiant baigiamąjį magistro darbą reikia atlikti tyrimą.

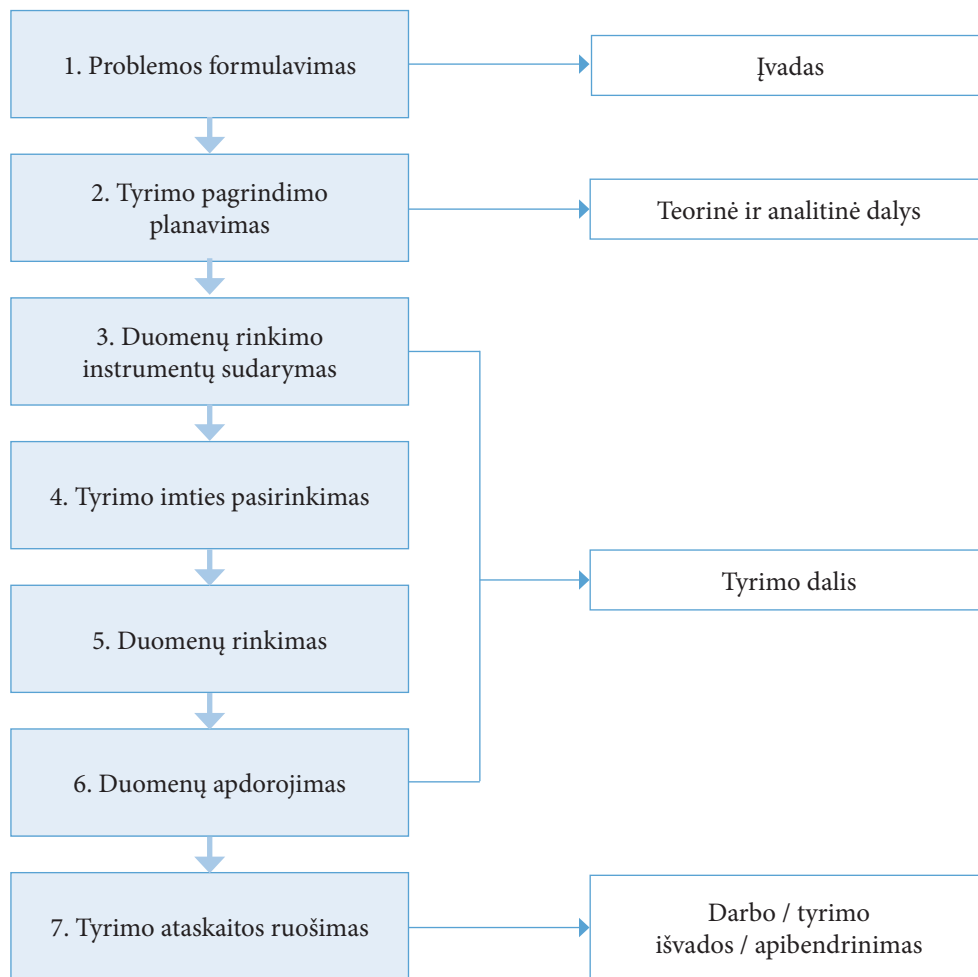
„Tyrimas – tai informacijos rinkimo, analizės ir interpretavimo procesas siekiant atsakyti į iškeltus klausimus“ (Tamaševičius, 2015, p. 9). Tyrimas pradedamas tuo, kad tyrėjas apsisprendžia, kokią problemą nagrinės, į kokią klausimą sieks gauti atsakymą, ir baigiamas atsakymo į šį klausimą pateikimu. Kiekvieną kartą, kai susiduriama su neaiškia situacija ir ieškoma jos sprendimo, sąmoningai ar nesąmoningai daromas tyrimas.

Tyrimo bruožai pagal Kumar (2011, p. 28, 29):

- „kontrolė – tyrimas turi būti kontroliuojamas, pašaliniai veiksniai turi būti pašalinti arba įvertinti;
- griežtumas – būtina laikytis tyrimo procedūrų;
- sistemiškumas – veiksmai ir etapai turi atitikti nustatytą tvarką;
- patikimumas – išvados teisingos ir gali būti patikrintos;
- empiriškumas – išvados gaunamos iš realaus gyvenimo veiksmų ir stebėjimo;
- kritiškumas – kritiškas pasirinktų procedūrų ir metodų vertinimas.“

2.2. Tyrimo procesas ir jo elementai

Tyrimo procesą galima suskirstyti į septynis etapus, susijusius su magistro darbo struktūra (1 pav.), kiekvienam jų reikia tam tikrų apsisprendimų, reikšmingų tolesniam tyrimui.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., ir kt. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*, p. 17.

1 pav. Tyrimo proceso sąsaja su magistro darbo struktūra

Tyrimo proceso metu susiduriama su svarbiais pasirinkimais, kuriuos galima pavadinti tyrimo elementais (3 lentelė).

3 lentelė

Tyrimo proceso etapai ir jo elementai

Eil. Nr.	Tyrimo proceso etapas	Tyrimo proceso etapo elementai
1.	<p>Problemos formulavimas. Tai klausimo, į kurį tyrimo metu bus ieškoma atsakymo, iškėlimas. Tai pats svarbiausias etapas. Nuo jo priklauso visa tolesnė tyrimo eiga. Studijų darbuose šiam etapui priskirtinas įvado ruošimas.</p>	<p>1. Temos pasirinkimas. Nuo tinkamo temos parinkimo priklauso būsimą darbo vertė. Temą gali pasiūlyti vadovas, tačiau darbo autoriui reikia stengtis būti savarankiškam ir kitų patarimais vadovautis kūrybiškai. Pradžioje formuluojamas preliminarus temos pavadinimas, nes dirbant jis gali keistis.</p> <p>Daugelyje akademinų aplinkų ši užduotis yra supaprastinama dirbant su dėstytoju / darbo vadovu, kuriam žinoma analizuojama studijų sritis ir jis gali apibrėžti vieną ar kelis tirtinus klausimus. Taip pat jei mokymo įstaigoje vykdomi kelių krypčių tyrimai ir jie magistrantą domina ir tinka jo apmąstymams, galima sėkmingai ir daug greičiau bei aiškiau pasirinkti temą. Dar vienas kelias temai pasirinkti gali būti asmeninė magistranto ankstesnių metų patirtis, pavyzdžiui, referatų, kursinių darbų, diplominių darbų rašymas, kuris ir paskatino domėtis būtent ta ar kita sritimi. Temą taip pat galima tiesiog jausti intuityviai, ji sukasi galvoje, belieka ją „išimti“ iš ten ir pabandyti padaryti popierinį jos variantą, užsirašyti idėjas, pasidaryti jų sąrašą. Matant rašytinį variantą, daug lengviau kelti naujas idėjas ar net pamatyti seniai iškilusią, bet pamirštą idėją. Tai gali būti tikras atradimas!</p> <p>Rekomendacijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tema turi būti aktuali, t. y. svarbi mokslo krypties teorijai ir praktikai. • Tema turi būti susijusi su mokslo krypties teorija ir praktika, tarp kurių išlaikomas glaudus ryšys. • Tema turi būti įdomi pačiam tyrėjui. Reikia atkreipti dėmesį į savo polinkius, gabumus, įvertinti motyvacijos lygį ir teorinį pasiruošimą. Patartina ieškoti temos sau artimoje aplinkoje – universitete, katedroje ir pan. Renkantis temą, vertėtų nepamiršti savo polinkių ir gabumų. • Reikia atsižvelgti į temos realizavimo galimybes, t. y. ar bus galima pritaikyti tinkamus metodus, ar turimos materialinės sąlygos leis išspręsti tyrimo uždavinius, ar bus galima rasti literatūros. Čia gali padėti knygos, moksliniai straipsniai. • Reikia nustatyti griežtas tyrimo ribas ir jas tinkamai suformuluoti. Geriausiai apsiriboti viena problema ar jos dalimi. Pasirinkus plačią temą, tyrimai dažnai yra paviršutiniški. Taip pat reikėtų vengti ambicingų ir iššaukiančių temų. • Neapsisprendus, kokią galutinę kryptį įgis tyrimas, galima parašyti vieno puslapio santrauką ir pateikti potencialiems savo darbo vadovams. Tai bus pradžios taškas diskusijai. • Rekomenduotina susidėlioti argumentus, kodėl prašote konkrečiau (-čių) mokslininko (-ų) būti jūsų vadovu. Galbūt jo sukaupta patirtis ir kompetencija yra būtent tokia, kokios jums labiausiai trūksta? Arba jo veiklos būdas labiausiai priimtinas konstruktyviai pagalbai suteikti. • Galiausiai pasidalinkite su potencialiu (-iais) vadovu (-ais) savo mintimis apie temą, kodėl domitės šia sritimi, kodėl ji svarbi jums. Rekomenduojama šiuos svarstymus ir mintis išdėstyti raštu. • Formuluodami temą, atminkite, kad ja privalo būti tai, kuo jūs aistringai domėsitės dar ilgą laiką. (Fitzpatrick, Secrist, & Wright, 1998). • Galiausiai reikia išsirinkti temą, kuri duotų galimybę padaryti originalų įnašą į tiriamą sritį ir leistų parodyti savarankiškumą pasirenkant temą ir metodą. Kitaip sakant, tema privalo būti verta tęsinio.

3 lentelės tęsinys

Eil. Nr.	Tyrimo proceso etapas	Tyrimo proceso etapo elementai
		<p>2. Darbo pavadinimo formulavimas. Darbo pavadinimas turi atspindėti darbo tikslą. Temos pavadinimas turi būti aiškus ir nedviprasmiškas. Pavadinimo žodžiai turėtų aiškiai perteikti darbo autoriaus pasiūlymo esmę. Pagrindiniai žodžiai turėtų būti pradžioje pavadinimo, paskui – mažiau svarbūs žodžiai. Stenkitės pavadinimą sudaryti iš vieno sakinio. Pagal gerai suformuotą pavadinimą skaitytojas lengvai atsirenka, kokią problemą autorius ruošiasi analizuoti. Pavadinimai taip pat gali informuoti apie autoriaus metodologines nuostatas ir tyrimo rezultatų pobūdį</p> <p>Pasirenkant pavadinimą reikia vengti žodžių, kuriuos kiekvienas skaitytojas gali suvokti savaip, pvz., „analizė“, „tyrimas“, „problemos“. Mat darbe ir bus atliekama literatūros analizė, nustatoma tyrimo problema bei vykdomas empirinis tyrimas. Pavadinimą „Darbuotojų ekspatriacijos proceso valdymo analizė“ vieni gali suvokti kaip ekspatriacijos procesui darančių veiksnių tyrimą, kiti – kaip šio proceso strategijų tyrimą, treči – kaip šio proceso valdymo aspektų tyrimą. Šiuo atveju daug geriau pasirinkti pavadinimą, nurodantį, koks bus ekspatriacijos proceso analizės tikslas. Pavyzdžiui, „Darbuotojų ekspatriacijos proceso valdymo perspektyvos / strategijos“ arba „Darbuotojų ekspatriacijos proceso valdymo poveikis ekspatriantų pritraukimui į organizaciją“. Bakalauro darbo pavadinime gali būti organizacijos pavadinimas, o magistro darbo pavadinime konkrečių įmonių ar organizacijų pavadinimų vartoti nerekomenduojama, kadangi magistro darbo išvados privalo būti bendresnio mokslinio pobūdžio.</p> <p>3. Temos aktualumo paaiškinimas. Temos aktualumas grindžiamas visuomenine jos analizės svarba. Pavyzdžiui, tema „Darbuotojų ekspatriacijos proceso organizavimas“: ji aktuali, nes šio proceso valdymas padeda organizacijai pasiekti tikslus, tai perspektyvi, palyginti nauja sritis Lietuvoje.</p> <p>Naujumas gali būti suprantamas kaip analizei pasirinktas mažiau nagrinėtas klausimas ar problema, naujas požiūris į esamą problemą, naujo tyrimo metodo, dėl kurio gaunama informacija papildo esamas žinias, pritaikymas.</p> <p>4. Temos aktualumo paaiškinimas. Temos aktualumas grindžiamas visuomenine jos analizės svarba. Pavyzdžiui, tema „Darbuotojų ekspatriacijos proceso organizavimas“: ji aktuali, nes šio proceso valdymas padeda organizacijai pasiekti tikslus, tai perspektyvi, palyginti nauja sritis Lietuvoje.</p> <p>Naujumas gali būti suprantamas kaip analizei pasirinktas mažiau nagrinėtas klausimas ar problema, naujas požiūris į esamą problemą, naujo tyrimo metodo pritaikymas, dėl kurio gaunama informacija papildo esamas žinias.</p> <p>5. Problemos ištirtumas. Trumpai apžvelgiama, kokiais aspektais yra išnagrinėta problema, kokie tyrimai atlikti ir kas ją tyrė / nagrinėjo. Taip parodomas problemos ištirtumo gylis, kas jau tirta ir ką dar siektina ištirti.</p> <p>6. Mokslinės problemos esmės formulavimas. Problemos esmė išplaukia iš darbo aktualumo ir problemos ištirtumo. Ji parodo, į kokią klausimą bus atsakoma viso darbo ir tyrimo metu.</p>

3 lentelės tęsinys

Eil. Nr.	Tyrimo proceso etapas	Tyrimo proceso etapo elementai
		<p>7. Darbo objekto, tikslo ir uždavinių formulavimas. Darbo objektas – tai, kas bus stebėjimo, analizės vienetas – individai, grupės, organizacijos ar visuomenės gyvenimo produktai, pavyzdžiui, knygos. Objektas taip pat gali būti tam tikra sąveikos tarp žmonių išraiška. Darbo objektas parodo, į kokią klausimą (klausimus) norima atsakyti, kokią problemą išspręsti.</p> <p><i>Darbo tikslas</i> turi atspindėti temos pavadinimą. Tikslu turi atspindėti darbo objektas – t. y. kas bus tiriama. Pavyzdžiui, <i>objektas</i> – informacinių technologijų poveikis darbuotojų santykių dedamosioms, <i>tikslas</i> – ištirti darbuotojų santykių kaitos tendencijas, veikiant informacinėms technologijoms. Taip pat formuluojant tikslą patartina nevertoti žodžių, kuriuos kiekvienas skaitytojas gali suprasti skirtingai: „išanalizuoti“, „ištirti“, „pateikti“. Analizė, tyrimas, pateikimas – tai tikslų pasiekimo priemonė. Jie negali būti tikslas savaime. Formuojant darbo tikslą ir uždavinius, patartina vartoti normatyvinius (nurodančius) veiksmažodžius, pvz., išskirti, nustatyti, apibrėžti, įvertinti, pagrįsti.</p> <p><i>Apibrėžus</i> darbo tikslą, formuluojami <i>uždaviniai</i>, kurių paskirtis – tiksliau ir išsamiau paaiškinti, kokie aspektai bus nagrinėjami, t. y. kokią informaciją reikia surinkti, kad būtų išspręsta problema, pagrįstas iškeltas tikslas.</p>
2.	<p>Tyrimo pagrindimo planavimas. Po to, kai problemos formulavimo etape buvo užduotas klausimas, į kurį atliekant tyrimą ir bus ieškoma atsakymo, šiame etape būtina apibrėžti, kaip bus rastas atsakymas į šį klausimą. Studijų darbuose šiam etapui priskirtinas teorinės darbo dalies ir analitinės darbo dalies ruošimas. Šios dalys turi pateikti teorinį ir analitinį atsakymą į suformuluotą klausimą. Tolesniuose etapuose, remiantis šiais atsakymais, turi būti surinkta ir apdorota informacija, kuri ir turėtų būti pagrindas tyrimo rezultatams gauti.</p>	<p>1. Literatūros apžvalga. Literatūros šaltiniai analizuojami viso mokslinio tyrimo metu. Analizė dažnai prasideda dar prieš temos pasirinkimą. Tai pagalbinė mokslinio tyrimo priemonė, tam tikrais atvejais galinti tapti savarankišku tyrimo metodu, pavyzdžiui, rašant referatą. Literatūros apžvalgos tikslai: surinkti naujausią informaciją (tiek teorinę, tiek praktinę) apie dominantį klausimą; susipažinti su kitų šalių informacijos šaltiniais; remiantis literatūros duomenimis, koreguoti tyrimą; rasti informacijos, prieštaraujančios numatomam rezultatui; savo analizės rezultatus reikia palyginti su informacijos šaltiniuose rastais duomenimis. Literatūros apžvalga gali būti atlikta trimis būdais (Kardelis, 2016):</p> <ul style="list-style-type: none"> • referatyviai – išnagrinėti, ką ta tema rašo kiti mokslininkai, išryškinti nuomonių įvairovę, kas bendra, o kuriais aspektais skirtinga. Galima net suskirstyti autorius į tam tikras grupes: pagal nuomonę, pagal metus, pagal jų priklausomybę tam tikram požiūriui, teorijai ir pan. Tai vienas iš paprasčiausių literatūros apžvalgos būdų. Tokio pobūdžio apžvalga padeida nusakyti tyrėjo poziciją dėl kitų autorių bei analizuojamo klausimo; • chronologiškai – šis variantas tinka istorinei analizei atlikti, t. y. norint problemą analizuoti istoriniu aspektu. Tada įvairių autorių nuomonės bei teiginiai išdėstomi chronologine tvarka – nuo senesnių šaltinių iki naujausių; • problemiška – analizuojant literatūrą ieškoma trūkumų, spragų, neatitikčių, nuomonių skirtumų. Tada autorius, rašydamas literatūros apžvalgą, pateikia savo nuomonę, požiūrį bei nurodo tolesnes problemas plėtos perspektyvas. Tai padaryti gana sudėtinga: reikia labai įsigilinti į tą sritį, išsamiai susipažinti su problema. <p>2. Sąvokų apibrėžimas. Pateikiama darbinių apibrėžimų ir numatoma, kokios sąvokos bus vartojamos atliekant tyrimą. Tuos pačius žodžius ir kategorijas vartoja skirtingi autoriai ar teorijos, dažnai joms suteikiama skirtinga prasmė.</p> <p>Pavyzdžiui, terminą „efektyvumas“ vieni gali suprasti kaip kaštų ir pajamų santykį (finansų moksle), kaip trokštamų tikslų pasiekimą (strateginio valdymo moksle) arba kaip vartotojo poreikių patenkinimą (marketingo moksle). Darbinių apibrėžimų paskirtis – įvardyti, ką autorius turi mintyse, vartodamas vieną ar kitą kategoriją ar terminą.</p>

3 lentelės tęsinys

Eil. Nr.	Tyrimo proceso etapas	Tyrimo proceso etapo elementai
3.	<p>Duomenų rinkimo instrumentai. Po to, kai buvo suplanuotas tyrimo pagrindimas ir apsibrėžta teoriškai, analitiškai ir praktiškai, kaip bus ieškoma atsakymo į įvade iškeltą problemos klausimą, ir kai buvo apsibrėžta, kokios informacijos reikia tolesnei analizei, būtina sudaryti duomenų rinkimo instrumentus (2.3. poskyris).</p>	<p>Tyrimo tikslo ir uždavinių pateikimas bei tyrimo metodo pasirinkimas. Pagal teorinės ir analitinės dalių analizės rezultatus suformuojamas tyrimo tikslas (kaip viso darbo tikslo, pateikto įvade, dalis / siauresnis varinatas, t. y. šie tikslai paprastai formuluojami piramidės principu – žemesnio lygio tikslai turi aiškiai ir logiškai sietis su svarbiausiu darbo tikslu ir padėti nuosekliai atsakyti į svarbiausią tyrimo klausimą), taip pat tyrimo tikslui pasiekti pateikiami tyrimo uždaviniai. Pagal tyrimo pobūdį (kiekybinis / kokybinis) pasirinkami tyrimo metodai. Nurodomas metodo pavadinimas ir akcentuojama, kaip ir kokie buvo analizuojami duomenys, t. y. kokie metodai buvo naudoti, pagrindžiamas jų pasirinkimas. Svarbu yra metodo patikimumas, ar jis išreiškia tai, ką norima matuoti (pvz., anketinėje apklausoje svarbu įsitikinti, ar respondentas sako tiesą. Tam anketoje tas pats klausimas gali būti pateikiamas skirtingose vietose arba kiek pakeistas). Taip pat nurodoma, kokios hipotezės iškeltos, kokie autoriai pasirinktus tyrimo metodus naudojo savo tyrimuose. Išsamiau apie tyrimo metodus žiūrėti 2.3. poskyryje.</p>
4.	<p>Tyrimo imtis. Sukūrus reikiamus instrumentus, būtina pasirinkti tuos subjektus ir objektus, kurių duomenys bus naudojami tyrime. Taigi būtina apsibrėžti tyrimo imtį.</p>	<p>Tyrimo vienetų atranka. Paaiškinama, kaip buvo atrinkti tyrimo objektai. Naudojant statistinius reprezentatyvumo kriterijus, pagrindžiama tyrimo imtis. Kiekybinio tyrimo respondentai turi būti atrinkti atsitiktinės, neatsitiktinės ar mišrios atrankos būdu, t. y. pagal imties formulę apskaičiuojant imtį. Kokybinio tyrimo informantai atrankami kriterinės atrankos, „sniego gniūžtės“ ar kt. būdais.</p>
5.	<p>Turint tyrimo imtį ir apsisprendus dėl respondentų / informantų ar tyrimo objektų skaičiaus, pradedama rinkti duomenis. Surinkti duomenys yra apdorojami.</p>	<p>Duomenų rinkimas. Jis vykdomas naudojant įvairius metodus (dokumentų analizė, interviu atlikimas, procesų stebėjimas, klausimynų pildymas ir t. t.).</p>
6.	<p>Surinkus duomenis pereinama prie duomenų apdorojimo.</p>	<p>Duomenų apdorojimas (suvedimas ir analizė). Jis priklauso nuo informacijos tipo ir naudojamų duomenų apdorojimo priemonių. Čia taikomi kokybiniai duomenų apdorojimo metodai kokybinei informacijai apdoroti: analizė, sintezė, sisteminimas, klasifikavimas, turinio analizė ir statistiniai – kiekybinei informacijai apdoroti: aprašomoji statistika, regresinė analizė, koreliacinė analizė.</p>
7.	<p>Tyrimo ataskaita gali turėti daug įvairių formų. Studijų metu rengiami savarankiški darbai – referatai, projektai, kursiniai darbai, baigiamieji darbai – yra atitinkamos tyrimų ataskaitų formos. Todėl jų atlikimas turi atitikti tyrimo procesui keliamus reikalavimus.</p>	<p>Išvadų ir pasiūlymų teikimas. Išvadose turi atsispindėti gauti rezultatai, atsakymai į iškeltus uždavinius. Pagrindinis reikalavimas išvadoms yra jų pagrįstumas: išvada turi išplaukti iš atliktos teorinės ir analitinės analizės ir tyrimo, ji turi būti pagrįsta faktais, o ne autoriaus spėlionėmis. Kiekviena išvada turi būti konkreti, konstatuojamojo pobūdžio, nekartojama žinomų tiesų. Suformulavus išvadas, galima pateikti ir pasiūlymus. Pasiūlymai taip pat turi būti išvadų „stiliaus“, t. y. trumpi, aiškūs. Pasiūlymas gali būti praktinė rekomendacija, kaip toliau plėtoti darbo temą, kokios gali būti tiriamo objekto perspektyvos pritaikius vieną ar kitą metodą, kuris nebuvo naudotas, darbe ir pan.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., ir kt. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*; Tamaševičius, V. (2015). *Tyrimų metodai*.

2.3. Tyrimo metodai

Tyrimo metodas – praktinių ir pažintinių rezultatų gavimo būdas naudojant įvairias priemones. Tai procedūra, susidedanti iš nuosekliai pasikartojančių operacijų, kurios kiekvienu konkrečiu atveju leidžia pasiekti rezultatų.

Kiekvienas tyrimo metodas turi turėti teorinį pagrindą – būti moksliskai pagrįstas.

Kiekybinio tyrimo atveju yra keliamos hipotezės. Hipotezė – mokslinio pažinimo forma, išreiškianti moksliskai pagrįstą, tačiau dar nepatvirtintą ir nepatvirtintą naujų dėsnių, priešastinių ryšių, objektų bei jų struktūrų ir savybių numatymą. Hipotezė – tarsi priemonė, rodanti moksliniam tyrimui kryptį. Ji taip pat padeda pasirinkti tyrimo objektą bei informacijos gavimo būdą – tyrimo metodą. Pavyzdžiui, analizuojant neefektyvią organizacijos veiklą, daroma prielaida, kad tai gali būti susiję su netinkamu darbuotojų pasirinkimu (Jasinskas, Šarkiūnaitė, ir kt., 2011).

Svarbu atkreipti dėmesį į kokybinių ir kiekybinių tyrimų skirtumus pagal juose naudojamus metodus (4 lentelė).

4 lentelė

Kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimo ir apdorojimo metodai ir tyrimo imties nustatymo būdai

Tyrimo metodas	Duomenų rinkimo metodai	Duomenų apdorojimo metodai	Tyrimo imties nustatymo būdai
Kiekybinis	<i>Anketinė apklausa</i> – pirminės informacijos rinkimo metodas, pagrįstas netiesiogine (anketavimu) tyrėjo ir respondento sąveika.	<i>Aprašomoji statistika</i> – tai dažnių pasiskirstymas, vidurkiai, moda, mediana, maksimumas, minimumas, skirtumas, procentiliai, grafiniai duomenų vaizdavimo būdai. <i>Statistinio reikšmingumo testai</i> – tai χ^2 , ženklų kriterijus, t kriterijus, dispersinė analizė. <i>Koreliacinė analizė</i> – įvertina statistinę dviejų kintamųjų sąsają (ryšį), t. y. parodo ryšio kryptį – vieno kintamojo reikšmei didėjant, kito kintamojo reikšmė gali didėti arba mažėti. <i>Regresinė analizė</i> – parodo ir įvertina vieno ar daugiau veiksnių priešastinę įtaką nagrinėjamam reiškiniui (skiriami priklausymo kintamasis ir nepriklausymo kintamieji).	$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$ čia n – imties dydis; Δ – paklaidos dydis (dažniausiai yra 5 proc.); N – generalinės visumos dydis.

4 lentelės tęsinys

Tyrimo metodas	Duomenų rinkimo metodai	Duomenų apdorojimo metodai	Tyrimo imties nustatymo būdai
Kokybinis	<p><u>Interviu</u> – pirminės informacijos rinkimo metodas, pagrįstas tiesiogine (akis į akį), tyrėjo ir informanto sąveika.</p> <p><u>Stebėjimas</u> – kokybinės informacijos rinkimas ir jos interpretavimas tiesiogiai dalyvaujant – stebint reiškinį / procesą / situaciją arba būnant išoriniu šių procesų stebėtoju.</p> <p><u>Atvejo analizė</u> – detalios informacijos apie tyrimo atstovą arba nedidelę atstovų grupę, aprašant kiekvieną iš jų, rinkimas ir pateikimas.</p>	<p><u>Analizė</u> – mokslinis metodas, pagrįstas visumos suskaidymu į dalis.</p> <p><u>Sintezė</u> – įvairių elementų, objekto dalių jungimas į visumą.</p> <p><u>Abstrahavimas</u> – pažinimo procesas, atitrūkimas nuo neesminių nagrinėjamo reiškinio ypatybių, siekiant susikoncentruoti ties pagrindiniais, esminiais jo bruožais, atskleisti jų esmę.</p> <p><u>Klasifikavimas</u> – daiktų, reiškinių ar sąvokų skirstymas klasėmis, skyriais, grupėmis pagal jų bendrus požymius.</p> <p><u>Sisteminimas</u> – sutvarkymas į sistemą, išdėstymas tam tikra tvarka, tam tikros eilės, nuoseklumo nustatymas.</p> <p><u>Turinio analizė</u> – išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus,</p>	<p><u>Patogioji atranka</u>. Imtis sudaroma iš lengviausiai tyrėjui prieinamų vienetų. Taupo laiką, pinigus, mažiau reikia pastangų. Mažiausiai pagrįstas, patikimas, imties vienetai gali būti neinformatyvūs.</p> <p><u>„Sniego gniūžtės“ atranka</u>. Imties vienetai tyrimui atrenkami iš žmonių, kurie pažįsta kitų žmonių, žinančių informatyvių atvejų, kuriuos verta įtraukti į tyrimą.</p>
Kokybinis	<p>Dėmesys sutelkiamas į atskirą objektą ar jų grupę ir išvados daromos tik apie šį objektą ar grupę ir tik tuo kontekstu, kuriame buvo tyrimo objektai.</p>	<p>suskaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacija.</p>	<p><u>Kriterinė atranka</u>. Imties vienetai atrenkami pagal tam tikrą tyrėjų nustatytą kriterijų (-us).</p> <p><u>Ekstremalių atvejų atranka</u>. Kai imties vienetai pasirenkami išskirtiniai atvejai (išskirtinė sėkmė, didelė nesėkmė ir pan.).</p>

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kumar, R. (2011). *Research Methodology: a Step-by-Step Guide for Beginners*, p. 132–155; Butkevičienė, E., ir Vaicekauskaitė, A. (2019). *Antrinė kiekybinių duomenų analizė. Mokymo kurso medžiaga*; Tamaševičius, V. (2015). *Tyrimų metodai*; Bitinas, B., Rupšienė, L., ir Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*, p. 40

Baigiamajame magistro darbe galima derinti kiekybinį ir kokybinį tyrimą, svarbu, kad pasirinktas tyrimo tipas ar jų derinimas leistų pasiekti užsibrėžtus tyrimo tikslus ir uždavinius.

3. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO PATEIKIMAS IR TECHNINIS ĮFORMINIMAS

Šioje dalyje pateikiami pagrindiniai darbo techninio įforminimo reikalavimai, supažindinama su citavimo ir nuorodų teikimo, literatūros bibliografinio aprašo, lentelių, paveikslų ir formulių pateikimo tekste bei teksto apiforminimo taisyklėmis.

Šis poskyris parengtas remiantis Metodiniais nurodymais socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams (Jasinskas, Šarkiūnaitė, ir kt., 2011), įtraukiant patikslinimus pagal APA aprašo taisykles.

3.1. Citavimas ir nuorodos

Rengdami įvairius studijų ar mokslinius darbus, autoriai dažnai dėsto ne tik savo mintis, bet ir perpasakoja kitų idėjas. Svetimų idėjų panaudojimas darbe yra sveikintinas dalykas, rodo autoriaus išprusimą ir gebėjimą naudoti intelektualius darbo instrumentus.

Galima išskirti keletą svetimų darbų panaudojimo tipų:

- citavimas, kai pažodžiui atkartojamas kito darbo tekstas;
- perpasakojimas savais žodžiais, bet išlaikant nuoseklumą, atpasakojamos kito darbo idėjos;
- idėjos paminėjimas, kai minima idėja, tačiau toliau autorius dėsto vadovaudamasis savo logika ir nuoseklumu.

Pagal tai, kaip naudojamos svetimos idėjos darbe, daromos ir nuorodos. Kiekvienam tipui yra keliami skirtingi reikalavimai, be to, nuorodos priklauso nuo literatūrinio autoriaus stiliaus, t. y. nuorodų skaičius, jų pateikimo vieta ir forma tiesiogiai susijusi su žmogaus gebėjimu raštu dėstyti mintis, su tuo, kaip gerai jis įvaldė teorines sąvokas, kaip atsirenka empirinę medžiagą. Nuorodos priartina skaitymą prie natūralios aktyvaus mąstymo formos.

Nuorodoms labiausiai tinka originalios knygos, jų pirmieji arba naujausi leidimai. Taip pat gali būti nurodyti įvairūs mokslinės, kultūrinės reikšmės įvykiai, istorinės datos, įvairūs statistiniai duomenys, su tekstu susiję grafiniai dokumentai, kita unikali iliustracinė medžiaga. Būtina atsižvelgti į teksto ir nuorodų proporcijas, šriftą, jų erdvinį išdėstymą lape, vaizdinę išraišką.

Citavimas (lot. *citatum* – pažodinė ištrauka). Citavimui reikia pasirinkti tokią ištrauką, kurioje būtų aiški, logiškai baigta mintis. Dažniausios daromos klaidos cituojant:

- neišrankus citavimas. Cituojamas pasenęs ar neautoritetingas šaltinis, kuriame problema tik iškelta, bet neišspręsta, o nagrinėjamas klausimas užima labai menką vietą;
- nesąžiningas citavimas. Dirbtinis citatų panaudojimas, iškreipimas, frazių ar posakių nutraukimas, norint suteikti kitą, norimą reikšmę;

- besaikis citavimas. Jis sudaro įspūdį, kad autorius nemoka glaustai savo žodžiais atpa-sakoti kito autoriaus minčių, nesugeba referuoti (Misevičius, 1995);
- plagijavimas (lot. *plagium* – pagrobimas). Tai svetimos autorystės pasisavinimas, sveti-mo veikalo, išradimo, idėjų, minčių skelbimas savu. Tai ypač smerktinas poelgis, toly-gus vagystei. Studijų darbuose plagijuojama, jeigu pateikus kito asmens mintis, idėjas (pažodžiui arba perpasakojant) nenurodoma šių minčių autorystė, t. y. nepateikiama nuoroda į literatūros šaltinį.

Citatų pateikimas:

- citatos turi būti tikslios, nurašomos pažodžiui, net ir esant cituojamame ištekliuje klai-dų;
- trumpos (iki 40 žodžių) citatos tekste yra išskiriamos kabutėmis (rašant darbus lietu-vių kalba, naudojamos lietuviškos kabutės „tekstas“, rašant darbus anglų kalba – ang-liškos kabutės “tekstas”);
- ilgos citatos (daugiau negu 40 žodžių) tekste pateikiamos atskira pastraipa be kabučių. Šių citatų pastraipa pradedama naujoje eilutėje, pirmąją eilutę atitraukiant nuo kairio-sios paraštės, kaip įprasta visas kitas, naujas pastraipas;
- citatos, sudarančios autoriaus sakinio dalį, rašomos kabutėse mažąja raide;
- praleistos vietos citatoje (kupiūros) žymimos daugtaškiu, skliausteliuose <...>.

Paprastai nuorodos pateikiamos tekste. Šaltiniui nurodyti naudojami skliaustai, kur pa-teikiami visi būtinausi elementai: autorius, leidimo metai, puslapio numeris.

Galimi tokie citatų pateikimo rašto darbe variantai:

1. Citatos įkomponavimas į tekstą, šaltinį pateikiant pagal citatos vietą sakinyje.

Pasak Pavardenio (2019, p. 25), „cituojamas tekstas“, tačiau galimi ir kiti variantai.
Kaunas yra Lietuvos miestas, tačiau, anot Pavardenio (2019, p. 25), „cituojamas tekstas“.

2. Tik citatos pateikimas (be įkomponavimo į tekstą), šaltinį nurodant citatos pabaigoje.

„Cituojamas tekstas“ (Pavardenis, 2019, p. 25)

3. Ilgos citatos (daugiau nei 40 žodžių) pateikimas.

Pirmieji du procesai susiję su ekspatriacijos proceso nesėkmėmis, jei prieš išvykstant ne-išsiaiškinamos darbuotojo asmeninės charakteristikos (karjeros lūkesčiai, noras dirbti užsienyje, kompetencijos ir kt.), nenustatomi tinkami atrankos kriterijai, ekspatriantams nevykdomi priešišvykstamieji mokymai (tarpkultūriniai, jautrumo, komunikacijos ir pan.). Trečiasis procesas susijęs su adaptacijos prie užsienio šalies kultūros problemomis. (Pavardenis, 2019, p. 25)

4. Jeigu studijų darbe naudojami keli to paties autoriaus tais pačiais metais publikuoti veikalai, prie leidimo metų tiek literatūros sąrašė, tiek ir nuorodoje yra rašomos raidės abėcėlės tvarka.

Nuorodoje rašoma: (Pavardenis, 2017a, p. 72), Pavardenis (2017b, p. 76)

Literatūros sąrašė:

Pavardenis, V. (2017a). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Pavardenis, V. (2017b). *Metodologiniai požiūriai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

-
5. Kai cituojamas šaltinis neturi autoriaus, nurodoma pirma bibliografinio aprašo dalis, paprastai – antraštė. Teikiama *Italic* šriftu.

Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (2017, p.170) „cituojamas tekstas“.

-
6. Jei cituojamas antrinis šaltinis (kai pirminis šaltinis nėra prieinamas), literatūros sąrašė nuoroda teikiama į antrinio šaltinio išteklių. Griežtai *draudžiama* nuorodą daryti tik į pirminį šaltinį, jeigu darbo autorius nėra su juo tiesiogiai susipažinęs. Tekste cita-ta pateikiama nurodant abu autorius.

„Cituojamas tekstas“ (Pavardenis2, 2019, p. 15, cit. iš Pavardenis1, 2015, p. 23)

arba

Pasak Pavardenis2 (2019, p. 15, cit. iš Pavardenis1, 2015, p. 23), „cituojamas tekstas“.

-
7. Jeigu cituojama keletas skirtingų šaltinių, kurių autorių pavardės yra tokios pačios, tada tekste pateikiamose nuorodose svarbu nurodyti ne tik autoriaus pavardę, metus ir puslapį, bet ir vardo inicialo raidę.

(Pavardenis, V., 2017, p. 72), V. Pavardenis (2017, p. 72)

-
8. Jeigu mintis ar faktas dokumentuojamas keliais veikalais, juos galima sujungti į vieną nuorodą. Aprašai vienas nuo kito skiriami kabliataškiu:

- Kai autoriai skirtingi, skliausteliuose jie išdėstomi abėcėles tvarka, remiantis pirmojo autoriaus pavarde, kiekvienas skirtingas šaltinis atskiriamas kabliataškiu.

Teoriją X nagrinėjo daug skirtingų mokslininkų (Pavardenis1, ir Pavardenis2, 2017; Pa-vardenis3, Pavardenis4, ir Pavardenis5, 2015).

- Kai pateikiami vieno autoriaus skirtingi darbai, autoriaus pavardė rašoma tik vieną kartą, o metai išdėstomi chronologiškai nuo seniausių.

Teoriją X mokslininkas Pvardenis (2011, 2013, 2018) nagrinėjo daugelyje skirtingų savo darbų.

Perpasakojimas. Perpasakojant labai svarbu eiliškumas (Rienecker & Jørgensen, 2003). Perpasakojamą tekstą reikėtų rašyti savitu stiliumi ir žodžiais, tačiau sugalvoti papildomo turinio, kurio perpasakojamame tekste nėra, – draudžiama.

Perpasakojant citavimo reikalavimai (nenaudojamos kabutės, neteikiamas puslapio numeris) netaikomi, o naudojami kiti, tą pačią reikšmę turintys žodžiai (sinonimai) ir kitokia sakinių struktūra negu yra perpasakojamame tekste. Perpasakojimas nėra keletas, reikalingoje teksto vietoje esančių žodžių pakeitimas sinonimais. Tai yra plagiavimas.

Perpasakojus idėją, būtina pateikti nuorodą, iš kur ji paimta. Nuoroda daroma toje pastraipos vietoje, kur baigiasi atpasakojama mintis. Jeigu ji apima visą pastraipą, nuoroda daroma pastraipos pabaigoje. Tą pačią idėją perpasakojant keliose pastraipose, būtina kiekvienos iš jų pabaigoje daryti atskirą nuorodą. Darant nuorodą tekste, būtina nurodyti autorių ir metus.

Perpasakojamas tekstas (Pavardenis, 2019).

Pasak Pavardenio (2019), perpasakojamas tekstas.

Kaunas yra Lietuvos miestas, tačiau, anot Pavardenio (2019), perpasakojamas tekstas.

Idėjų paminėjimas. Tai yra pats laisviausias svetimo įdirbio panaudojimas ruošiant studijų ar mokslinį darbą. Čia nesistengiama naudoti svetimą aiškinimo logiką, tačiau naudojama galutiniais tos analizės rezultatais: terminais, koncepcijomis, idėjomis. Pagal mokslinę etiką imamas idėjas, priklausančias kitiems autoriams, būtina juos įvardyti. Tai ne visada paprasta, kadangi net pačios populiariausios idėjos greitai praranda autorinį identitetą ir tampa „bendrinėmis“. Pavyzdžiui, Maslow poreikių piramidė. Taigi darbuose naudojama daug idėjų, kurių autorystės neįmanoma nurodyti. Tačiau studijų ar baigiamųjų darbų tikslas dažniausiai analizuoti ne senas, o pačias naujausias idėjas. Visos naujos idėjos turi autorystę. Tokiu atveju būtina nurodyti, kam jos priklauso.

- Nurodymas dėstyto tekste be specialios nuorodos. Jeigu nenagrinėtas nė vienas minimo autoriaus šaltinis, bet žinoma, kad jis yra pasiūlęs šią idėją, tada jis tik paminimas kaip autorius. Pavyzdžiui:

... M. E. Porteris išskyrė tris konkurencinės strategijos tipus ...

- Nurodymas tekste pateikiant nuorodą į literatūros šaltinį. Dėstyto tekste prie paminėtos pavardės skliausteliuose užrašomi šaltinio leidimo metai. Tas šaltinis būtinai turi būti darbo šaltinių sąrašas. Su juo darbo autorius privalo būti susipažinęs. Pavyzdžiui:

... Porteris (1980) išskyrė tris konkurencinės strategijos tipus...

Literatūros sąrašas:

Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: The Free Press.

3.2. Bibliografinis literatūros aprašas

Šioje dalyje pateikiamos bendrosios bibliografinio aprašo taisyklės. Literatūros sąrašas pateikiamas darbo pabaigoje, atskirame puslapyje. Į šį sąrašą įtraukiami visi darbe paminėti (cituoti ir perpasakoti) šaltiniai, tiek tradiciniai (spausdinti), tiek ir elektroniniai. Sąrašas sudaromas pagal metodiniuose nurodymuose pateiktą citavimo kalbą, kuri turi savo taisykles. **Šiuose metodiniuose nurodymuose studentams rekomenduojama literatūros sąrašą sudaryti vadovaujantis APA 6th ed. aprašo taisyklėmis.**

Literatūros sąrašo sudarymo taisyklės:

1. Kiekvienas tekste nurodytas literatūros šaltinis (cituotas ar perfrazuotas) turi būti pateikiamas literatūros sąrašė.
2. Aprašo duomenys imami iš antraštinio puslapio, kitų pradinių lapų, viršelio, metrikos, viso leidinio.
3. Literatūros sąrašas lygiuojamas pagal kairiąją paraštę.
4. Literatūros sąrašė eilėtarpis – 1,5 pt.
5. Literatūros sąrašas numeruojamas ir pateikiamas abėcėlės tvarka pagal autoriaus pavardę arba pirmąją antraštės raidę. Jeigu šaltinio pavadinimas nurodomas anglų kalba, kurio antraštė pradedama artikeliu, prielinksniu ar bendraties dalelyte, toks šaltinis dėstomas pagal antrojo žodžio pirmąją raidę.
6. Jeigu literatūros sąrašė aprašomas išteklius užima daugiau negu vieną eilutę, visos tolės eilutės yra atitraukiamos kabančiaja įtrauka (1,27 cm).
7. Išteklių, kurių pavadinimai pateikiami anglų kalba, žodžių pirmosios raidės rašomos didžiosiomis raidėmis (išskyrus artikielius, prielinksnius, jungtukus ar bendraties dalelytes „to“).
8. Į literatūros sąrašą įtrauktų šaltinių autorių yra pateikiama tik pavardė ir vardo inicialai, pilni vardai nerašomi. Jeigu autorius turi du ar daugiau vardų, tarp inicialų dedami taškai ir tarpai.
9. Šaltinių autorių eiliškumo tvarka negali būti sukeista. Ji nurodama taip kaip pateikiama knygos antraštiniame lape ar žurnalo straipsnyje.
10. Rašant darbą naudoti keli to paties autoriaus leidiniai nurodomi, atsižvelgiant į leidimo metus, pradedant seniausiais.
11. Kai darbe pateikti keli to paties autoriaus darbai yra publikuoti tais pačiais metais, literatūros sąrašė cituotų leidinių aprašai pateikiami pagal abėcėlę, atsižvelgiant į antraštę, prie metų pridedamos raidės (a; b).
12. Literatūros sąrašė pateikiamuose ištekliuose (pvz., žurnalų tomai) numeriai rašomi arabiškais skaitmenimis (1; 2; 3 ir t. t.), nebent romėniškas skaitmuo patenka į antraštę.
13. Jei cituojamame ištekliuje nėra nurodyta jo išleidimo data, jos vietoje, laužtiniuose skliaustuose rašomas termino „no data“ trumpinys [n. d.].
14. Jei cituojamame ištekliuje yra daugiau nei vienas leidimo miestas, nurodomas tik pirmasis.

15. Jeigu straipsnis / knyga yra parašyti daugiau negu 7 autorių, literatūros sąrašė iš eilės vardijami pirmi 6 autoriai. Po 6 autorius pavardės ir inicialų dedamas daugtaškis, tarp kurio taškų būtini tarpai (pvz., . . .) ir tuomet rašoma paskutiniojo autoriaus pavardė ir inicialai. Cituojant tokį šaltinį visada nurodoma (pirmojo autoriaus Pavardė et al., metai).
16. Kaip išteklių pateikiant interneto puslapį, jį būtina aprašyti pagal nurodytą aprašo pavyzdį. Griežtai draudžiama pateikti vien tik nuorodą į išteklių. Tokio tipo išteklių metai nurodomi ne tada, kai išteklius buvo žiūrėtas, o ieškant © ženklo (dažniausiai būna puslapio apačioje) arba žodžių „paskutinį kartą atnaujinta“, prie jo pateikti metai nurodomi ištekliams apraše.
17. Visų el. išteklių nuorodos pateikiamos neaktyvios, taip pat ir nepabrauktos. Jeigu nuoroda aktyvinasi, ant jos užvedus pelytę reikėtų rinktis *Remove hyperlink* arba spausti Ctrl+A (pažymės visą tekstą) ir po to spausti Ctrl+Shift+F9 (panaikins visas aktyvias nuorodas).
18. Neįterpti brūkšnio (–) ar brūkšnelio (-) į pateikiamą URL adresą, kai norima jį perkelti į naują eilutę. Vietoje to geriau daryti paprastą lūžį (*enter*) prieš kažkurį adrese esantį skyrybos ženklą (išskyrus http://). URL pabaigoje nedėti taško (.) kaip bibliografinio aprašo pabaigimo simbolio, nes tai sąlygos ištekliams pasiekimą.
19. Prie el. išteklių nepateikiama jo žiūrėjimo data, nebent tai būtų dažnai atsinaujinantys ištekliai (pvz., *Wikis*). Tada laužtiniuose skliaustuose [] aprašo pabaigoje, po URL pateikiama [žiūrėta metai-mėnuo-diena].
20. Nurodant žodį *doi* po jo dedamas dvitaškis, tačiau po dvitaškio tarpas nededamas, tiesiog toliau rašomas priskirtas numeris.
21. Cituoti ir (arba) perfrazuoti šaltiniai, kurių autorius ir (arba) pavadinimas parašyti ne- lotyniškais rašmenimis (pvz., kirilica), pateikiami literatūros sąrašo pabaigoje, šaltiniai išdėstomi pagal juose naudojamos kalbos abėcėlę.
22. Jei cituojamas antrinis šaltinis (kai pirminis šaltinis nėra prieinamas), literatūros sąrašė nuoroda teikiama į antrinio šaltinio išteklių.

5 lentelėje pateikiami literatūros bibliografinio aprašo pavyzdžiai.

5 lentelė

Literatūros bibliografinio aprašo pavyzdžiai

Ištekliaus tipas	Aprašo šablonas (APA 6th ed)	Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)	Ištekliaus citavimas tekste
Knyga: 1 autorius	Pavardė, V. (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Kumar, R. (2011). <i>Research Methodology: a Step-by-Step Guide for Beginners</i> (3rd edition). London: Sage Publications, Inc.	Visada: Kumar (2011)
Knyga: 2 autoriai	Pavardė, V. ¹ , ir Pavardė, V. ² (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Thomas, D. C., ir Peterson, M. F. (2018). <i>Cross-Cultural Management: Essential Concepts</i> (4th ed.). Los Angeles: SAGE.	Visada: Thomas, ir Peterson (2018)
Knyga: 3-5 autoriai	Pavardė, V. ¹ , Pavardė, V. ² , ir Pavardė, V. ³ . (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Grigas, V., Šuminas, A., Gudiničius, A., ir Grigaliūnas, M. (2016). <i>Šiuolaikinės medijos ir informacija: požeminiai garažai Google karalystėje</i> . Vilnius: Akademine leidyba.	Pirmą kartą: Grigas, Šuminas, Gudiničius, ir Grigaliūnas (2016) Pakartotinai cituojant: Grigas et al. (2016)
Knyga: 6 ir daugiau autorių	Pavardė, V. ¹ , Pavardė, V. ² , ir Pavardė, V. ³ . (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Bukelevičiūtė, D., Butkus, Z., Černiauskas, N., Grodis, A., Kasperavičius, A. P., ir Polkaitė, G. (2016). <i>Socialiniai pokyčiai Lietuvos valstybėje 1918–1940 metais: monografija</i> . Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.	Visada: Bukelevičiūtė et al. (2016)
Knyga: autorius kolektyvas / organizacija	Kolektyvo / organizacijos pavadinimas (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Project Management Institute (2013). <i>A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)</i> (5th ed.). Newtown Square: Project Management Institute.	Pirmą kartą: A Guide to the Project Management Body of Knowledge (2013) Pakartotinai cituojant: PMBOK Guide (2013) <i>Trumpiniai galimi, jeigu yra visuotinai pripažinti ir atpažįstami. Sugalvoti savo trumpinius draudžiama.</i>
Knyga: vietoje autoriaus – redaktoriaus (-iai)	Pavardė (-ės), V. (Ed(s)). (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.	Moravcsik, E. A. (Ed.). (2013). <i>Introducing Language Typology</i> . Cambridge: Cambridge University Press.	Visada: Moravcsik (2013)
Knyga: be autoriaus	<i>Knygos pavadinimas</i> (Metai). Leidimo vieta: Leidykla.	<i>Publication manual of the American Psychological Association</i> (2010). Washington [D.C.]: American Psychological Association (6th ed.)	Visada: Publication manual of the American Psychological Association (2010)

5 lentelės tęsinys

Išteklius tipas	Aprašo šablonas (APA 6th ed)	Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)	Išteklius citavimas tekste
Knyga: knygos dalis (skyrius / straipsnis)	Pavardė, V. (Metai). Knygos dalies antraštė. Iš Knygos aut. V. Pavardė (laida / redaktorius), <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (puslapių, iš kurių cituojama, apimtis (skyrius)). Leidimo vieta: Leidykla.	Palmer, F. (2007). Treaty principles and Maori sport: Contemporary issues. In C. Collins & S. Jackson (Eds.), <i>Sport in Aotearoa/New Zealand society</i> (2nd ed., p. 307–334). South Melbourne, Australia: Thomson.	Visada: Palmer (2007)
El. knyga: be DOI	Pavardė, V. (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Prieiga per https://el.knygos_adresas	Schein, E. H., ir Scheiner, P. (2016). <i>Organization culture and leadership</i> . Retrieved from https://ebookcentral.proquest.com/lib/viluniv-ebooks/detail.action?docID=4766585#	Visada: Schein, ir Scheiner (2016)
El. knyga: su DOI	Pavardė, V. (Metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla. doi:10.XXXX/XXX	Gudonavičienė, R., ir Dovalienė, A. (2017). <i>Marketingo kanalai: mokomoji knyga</i> (2-asis leid.). Kaunas: KTU leidykla „Technologija“. doi:10.5755/e01.9786090213254	Visada: Gudonavičienė, ir Dovalienė (2017) <i>DOI gali būti pateikiamas ir kaip http, kuris nuveda į žurnalo/straipsnio puslapį (pvz., http://doi.org/10xxx), tada apraše nurodomas http doi. Papildomai žodžio doi rašyti nereikia.</i>
Straipsnis: spausdintame žurnale	Pavardė, V. (Metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai.	Davidavičienė, V., Pabedinskaitė, A., ir Davidavičius, S. (2017). Socialiniai tinklai B2B or B2C komunikacijoje. <i>Transformations in Business & Economics</i> , 16(1), 69–84.	Visada: Davidavičienė, Pabedinskaitė, ir Davidavičius (2017)
Straipsnis: daugiau negu 7 autoriai	Pavardė, V. ¹ , Pavardė, V. ² , Pavardė, V. ³ , Pavardė, V. ⁴ , Pavardė, V. ⁶ , . . . Paskutinio autoriaus Pavardė*, (metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai.	Gilbert, D. G., McClernon, J. F., Rabinovich, N. E., Sugai, C., Plath, L. C., Asgaard, G., . . . Botros, N. (2004). Effects of quitting smoking on EEG activation and attention last for more than 31 days and are more severe with stress, dependence, DRD2 A1 allele, and depressive traits, <i>Nicotine & Tobacco Research</i> , 6(2), 249–267. https://doi.org/10.1080/14622200410001676305	Visada: Gilbert et al. (2004)
Straipsnis iš žodyno / enciklopedijos	Pavardė, V. (Metai). Straipsnio dalis iš žodyno / enciklopedijos. Iš Žodyno / enciklopedijos aut. V. Pavardė (laida / redaktorius), <i>Žodyno / enciklopedijos antraštė: paantraštė</i> (puslapių, iš kurių cituojama, apimtis (skyrius)). Leidimo vieta: Leidykla.	Biedermann, H. (2002). Raudona spalva. Iš H. Biedermann, <i>Naujasios simbolių žodynas</i> (pp. 351–353). Vilnius: Mintis.	Visada: Biedermann (2002) <i>Vadovautis tradicinių (spausdintų) knygų citavimo pavyzdžiais.</i>

5 lentelės tęsinys

Ištekliaus tipas	Aprašo šablonas (APA 6th ed)	Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)	Ištekliaus citavimas tekste
El. straipsnis: be DOI	Pavardė, V. (Metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai. Prieiga per https://el.straipsnio_adresas	Abdallah, A. E. K., ir Eljelly, A. M. A. (2014). Sustainability and Corporate Social Responsibility: Framework Development and Application. <i>Khartoum University Journal of Management Studies</i> , 8(1), p. 33–74. Prieiga per http://ejournals.uofk.edu/index.php/KUJMS/article/viewFile/588/590	Visada: Abdallah, ir Eljelly (2014)
El. straipsnis: su DOI	Pavardė, V. (Metai). Straipsnio antraštė: paantraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai. doi:10.XXXX/XXX	Keng-Chieh, Y., Chia-Hui, H., Conna, Y., ir Su Yu, Y. (2017). Consumer attitudes toward online video advertisement: YouTube as a platform. <i>Kybernetes</i> , 46(5), p. 840–853. https://doi.org/10.1108/K-03-2016-0038	Pirmą kartą: Keng-Chieh, Chia-Hui, Conna, ir Su Yu (2017) Pakartotinai cituojant: Keng-Chieh et al. (2017)
Teisės aktai	Teisės akto pavadinimas. Priėmimo data (metai mėnuo diena). Nr. <i>Leidiny</i> , Metai, Nr. Prieiga per https://teisės_akto_adresas	Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. 1999 m. gegužės 18 d. Nr. VIII-1185. <i>Valstybės žinios</i> , 1999, Nr. 50–1598. Retrieved from https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.551F0CDE5B64/ASjOmwJBnm	Pirmą kartą: Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (1999) Pakartotinai cituojant: Lietuvos Respublikos autorių teisių . . . įstatymas (1999)
Konferencijos pranešimas	Pavardė, V. (Metai). Pranešimo antraštė: paantraštė. Iš V. Pavardė (Ed.), <i>Leidinio antraštė: paantraštė</i> (p. xx–xx). Leidimo vieta: Leidykla.	Račickaite, R., ir Kazlas, M. (2016). Global Integration and it`s Positive and Negative Influence on World Economy and Business Sector. Iš Ž. Golubevė (Ed.), <i>VU EF studentų mokslinės draugijos konferencijos straipsnių rinkinys</i> (p. 7–11). Vilnius: VUL.	Visada: Račickaite, ir Kazlas (2016)
Disertacijos / Magistro darbai	Pavardė, V. (Metai). <i>Disertacijos / Magistro darbo tema</i> (daktaro disertacija / magistro darbas). Prieiga per duomenų bazės pavadinimas / https://disertacijos_adresas	Šikšnelytė, I. (2015). <i>Elektros energijos rinkos modelių darnumo vertinimas (daktaro disertacija)</i> . Retrieved from eLABa.	<i>Jeigu naudojama tradiciniu (spausdintiniu) būdu pasiekama disertacija, tada aprašoma taip pat, kaip knyga, paantraštėje nurodant, jog tai daktaro disertacija.</i>
Vaizdo ištekliai	Pavardė, V. (Producer), ir Pavardė, V. (Director). (Metai). <i>Vaizdo ištekliaus pavadinimas</i> [tipas]. Prieiga per https://garso/vaizdo_istekliaus_adresas	Gallego, Ž. (Producer), ir Ulvydas, D. (Director). (2017). <i>Emilija iš Laisvės alėjos</i> [Kino filmas]. Retrieved from http://www.epasaka.lt/lt/home-cinema/movies/emilija	Visada: Gallego, ir Ulvydas (2017)

5 lentelės tęsinys

Išteklių tipas	Aprašo šablonas (APA 6th ed)	Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)	Išteklių citavimas tekste
Garso ištekliai	Atlikėjo pavardė, V. / Pseudonimas (Metai). Dainos pavadinimas. On <i>Albumo pavadinimas</i> [tipas]. Leidimo vieta: Leidėjas.	Winehouse, A. (2006). You Know I'm No Good. On <i>Back to Black</i> [CD]. United Kingdom: Parental Advisory.	Visada: Winehouse (2006, track 2)
Internetinis tinklalapis	Internetinio tinklalapio pavadinimas / Pavardė, V. (Metai). <i>Internetinio puslapio / dokumento pavadinimas</i> . Prieiga per http://www.internetinis_tinklalapis.lt	Vilniaus universiteto biblioteka (2018). <i>Mokymai</i> . Retrieved from https://biblioteka.vu.lt/mokslui-ir-studijoms/mokymai	Visada: Vilniaus universiteto biblioteka (2018)
Podcast	Pavardė, V. (Producer). (Metai, mėnuo diena). <i>Įrašo pavadinimas</i> [Tipas]. Prieiga per http://thebestpodcastintheworld.com	Smith, K., ir Levy, A. (Producers). (2017, gruodžio 21). <i>Nature Podcast</i> [Audio podcast]. Retrieved from http://www.nature.com/nature/podcast/index.html?foxtrotcallback=true	Visada: Smith, ir Levy (2017, gruodžio 21)
Youtube	Atlikėjo pseudonimas / Kanalo pavadinimas / Pavardė, V. (Metai, mėnuo, diena). Įrašo pavadinimas [Tipas]. Prieiga per http://youtube.com/watch?v=123	SCSIMedia (2015, gegužės 28). Sight Translation Techniques [Video file]. Prieiga per https://www.youtube.com/watch?v=7CO8ol-VPIo	Visada: SCSIMedia (2015, gegužės 28)
TV programos įrašas: seriale serija	Pavardė, V. (Writer), ir Pavardė, V. (Director). (Metai). Epizodo pavadinimas [Television series episode]. Iš Pavardė, V. (Executive Producer), <i>TV seriale pavadinimas</i> . Vieta: Studija.	Catlin, M., & Walley-Beckett, M. (Writers), ir Johnson, R. (Director). (2010). Fly [Television series episode]. In Schnauz, T. (Executive Producer). <i>Breaking bad</i> . Culver City, CA: Sony Pictures Television.	Visada: Catlin, Walley-Beckett, ir Johnson (2010)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal *Publication manual of the American Psychological Association* (2010). *Washington [D.C.]: American Psychological Association (6th ed.)*.

3.3. Lentelės, paveikslai, formulės

Lentelės ir paveikslai gali būti dedami ir tekste, ir prieduose. Visos lentelės, paveikslai ir priedai turi turėti numerius ir pavadinimus. Lentelių, paveikslų ir priedų numeracija yra atskira. Numeruojant rašoma:

- 1 lentelė;
- 1 pav.;
- 1 PRIEDAS.

Lentelės numeris (pvz., 1 lentelė) rašomas virš lentelės pavadinimo, dešiniajame kampe. Lentelės pavadinimas rašomas mažosiomis raidėmis, pradedant didžiąja, virš lentelės antraštės per lapo vidurį, šrifto dydis 12 pt, paryškintas. Jei tekste yra tik viena lentelė, dešinėje lapo pusėje virš lentelės pavadinimo rašomas tik žodis „Lentelė“. Duomenų šrifto dydis lentelėse – 10 pt. Po lentelės būtina nurodyti šaltinį (šrifto dydis – 10 pt), iš kur paimta ši lentelė, taip pat jei ji sukurta paties autoriaus (5 priedas).

Paveikslo numeris (pvz., 1 pav.) ir pavadinimas rašomas po paveikslu per lapo vidurį, šrifto dydis 12 pt, paryškintas. Paveikslas teikiamas 10 pt dydžiu. Po paveikslo pavadinimu nurodomas paveikslo šaltinis, taip pat jei jis sukurta paties autoriaus (6 priedas).

Lentelės ir paveikslai gali užimti tik dalį puslapio, visą puslapį, du ar daugiau puslapių. Negalima lentelės ar kitos vaizdinės medžiagos skaidyti į du puslapius, jei ją galima sutalpinti į vieną.

Jei lentelė užima daugiau nei vieną puslapį, lentelės tęsinio dešinėje pusėje rašoma, pavyzdžiui, „1 lentelės tęsinys“ (5 priedas). Užrašomi skilčių pavadinimai ir lentelė pildoma toliau.

Jei numatoma, kad lentelė užims beveik visą puslapį ar didžiąją jo dalį, tikslinga lentelę pradėti rašyti ne tuoj po teksto, o naujame lape.

Didelės lentelės, kur pateikiama daug medžiagos, ir didelės iliustracijos dedamos į priedus.

Lentelių ir paveikslų pavyzdžiai pateikiami 5 ir 6 prieduose.

Naudojant formules, jų simboliai visame darbe gali turėti tik vieną reikšmę, kurią reikia identifikuoti. Formules, kuriomis remiamasi ne vieną kartą, taip pat būtina numeruoti.

Lentelių ir paveikslų pavyzdžiai pateikiami 6 ir 7 prieduose.

„Formulės tekste rašomos pagal skyrybos taisykles, eilutės viduryje, o jas siejantys žodžiai (*kadangi, čia* ir pan.) – kitoje eilutėje. Kad formulės išsiskirtų iš teksto, prieš jas ir po jomis paliekama viena tuščia eilutė.“ (Kardelis, 2016, p. 406).

Simboliai aiškinami po formule jų pateikimo formulėje nuoseklumu. Po formulės rašomas kablelis ir naujoje eilutėje be dvitaškio rašomas žodis *čia*. Toliau nurodomi visi formulėje esantys žymėjimai, o po brūkšnelio paaiškinamos jų reikšmės. Formulės užrašymo pavyzdys (Kardelis, 2016, p. 407):

$$SP = \frac{SN}{\sqrt{n-1}}, \quad (1)$$

čia SP – aritmetinio vidurkio paklaida; SN – standartinis nuokrypis; n – imties tūris.

Paveikslai, lentelės, formulės numeruojami pagal ištisinę numeravimo sistemą.

3.4. Reikalavimai tekstui

Tekstas rašomas balto neliniuoto popieriaus A4 formato lapuose, vienoje lapo pusėje.

Baigiamojo darbo tekstas turi būti:

- ryškus;
- parašytas sklandžiai ir taisyklinga kalba, be gramatikos, stiliaus ir korektūros klaidų;
- kokybiškai atspausdintas;
- atitikti visus reikalavimus, keliamus tokio pobūdžio darbams.

Spausdinant tekstą, nustatomi tokie puslapio parametrai:

- viršutinė paraštė – 20 mm;
- apatinė paraštė – 20 mm;
- kairė paraštė – 25 mm;
- dešinė paraštė – 15 mm.

Reikalavimai tekstui:

- pastraipa pradeda 1,27 cm pirmosios eilutės įtrauka;
- teksto šriftas – Times New Roman;
- šrifto dydis – 12 pt;
- intervalas tarp eilučių – 1,5 eilutės;
- teksto lygiavimas – pagal abu kraštus (angl. *justify*).

Puslapių numeracija:

- puslapiai numeruojami pradedant darbo turiniu (puslapiai skaičiuojami nuo antraštinio lapo, tačiau ant šio lapo jis nespausdinamas), baigiant paskutiniu lapu darbo puslapiu;
- puslapio numeris rašomas lapo apatinėje paraštėje dešinėje pusėje;
- puslapio numeris rašomas arabiškais skaitmenimis, nededama nei taško, nei brūkšnelių;
- neleidžiama puslapių praleisti, kartoti tuos pačius numerius, prirašyti raidinių ženklų.

Pagrindinės darbo tiriamosios dalies tekstas skaidomas į skyrius, poskyrius ir, jei reikia, skyrelius. **Reikalavimai darbo skyriams ir poskyriams:**

- skyriai numeruojami arabiškais skaitmenimis (1., 2. ir t. t.);
- skyriai *Turinys, Paveikslų sąrašas, Lentelių sąrašas, Santrumpų sąrašas, Įvadas, Išvados ir pasiūlymai, Santrauka, Literatūros sąrašas* ir *Priedai* nenumuojami (*Priedai* numeruojami, jei jų yra daugiau negu 5);
- poskyriai numeruojami skyriaus viduje ir jų eilės numeris susideda iš dviejų arabiškų skaitmenų (1.1., 1.2., ... 2.1., 2.2. ir t. t.), kurie vienas nuo kito ir nuo poskyrio pavadinimo atskiriami taškais;
- darbo skyriai pradedami naujame lape, jų pavadinimai rašomi didžiosiomis raidėmis, paryškintai, šrifto dydis – 14 pt, lygiavimas – centre (angl. *center*);
- poskyrių pavadinimai rašomi mažosiomis raidėmis (išskyrus pirmąją antraštės raidę), paryškintai, lygiavimas – pagal kairiąją kraštą (angl. *left alignment*), šrifto dydis – 12 pt;
- poskyrių pavadinimai išskiriami vienos eilutės tarpeliu iš prieš jį ir po jo esančio teksto;

- poskyriai dėstomi nuosekliai tame pačiame puslapyje;
- jei tekstas išdėstomas dar į skyrelius, tai šie rašomi tuo pačiu principu kaip ir poskyriai, skyrelio numeris susideda iš trijų taškais atskirtų skaitmenų (1.1.1., 1.1.2. ir t. t.);
- po skyriaus pavadinimo poskyrio pavadinimas nerašomas, juos turi skirti įžanginė pastraipa.

Baigiamojo darbo turinys:

- turinyje surašomi visi darbe esamų skyrių, poskyrių numeriai, jų pavadinimai ir puslapių, kuriuose prasideda skyriai ir poskyriai, numeriai (3 priedas);
- žodis „TURINYS“ ir skyrių pavadinimai rašomi didžiosiomis raidėmis, o poskyrių pavadinimai – mažosiomis (išskyrus pirmąją, ji didžioji) (3 priedas).

Baigiamojo darbo priedai:

- kiekvienas priedas pradedamas naujame lape, kurio viršutiniame dešiniajame kampe didžiosiomis raidėmis užrašoma PRIEDAS (šrifto dydis – 12 pt, lygiavimas pagal dešiniąją kraštą (angl. *right alignment*));
- priedo pavadinimas rašomas didžiosiomis raidėmis;
- jei priedų daugiau nei vienas, jie numeruojami iš eilės ir žymimi arabiškais skaitmenimis: 1 PRIEDAS, 2 PRIEDAS ir t. t.;
- jei priedų yra mažiau nei 5, jie rašomi TURINYJE ir pateikiamas kiekvieno jų puslapis;
- jei priedų yra 5 ir daugiau, pateikiamas atskiras priedų sąrašas: „PRIEDAI“. Sąrašė būtina nurodyti priedų puslapius. Sąrašas įterpiamas prieš pačius priedus, o TURINYJE tik nurodomas priedų sąrašo puslapis;
- tekste būtinai turi būti nuorodos į priedus.

3.5. Reikalavimai darbų kalbai

Mokslinis stilius. Visi studentų darbai rašomi moksliniu stiliumi. Taigi yra svarbu laikytis tam tikrų šio stiliaus normų ir atkreipti dėmesį į svarbiausias jo savybes. Svarbūs mokslinio stiliaus bruožai yra tikslumas, glaustumas, aiškumas. Derėtų logiškai ir rišliai dėstyti mintis, paisyti teksto ir minties sąsajų. Moksliniu stiliumi pateikti darbai turi būti objektyvūs, vengtina subjektyvaus vertinimo ir emocijų.

Žodžiai, parašyti moksliniu stiliumi, visada turi turėti tiesioginę reikšmę, reikia vengti dviprasmiškumo, sinonimikos, perkeltinių reikšmių, metaforizacijos. Čia taip pat linkstama į schemas, papunktinį medžiagos dėstymą.

Vienas iš svarbių šio stiliaus bruožų yra ilgoki, šabloniški tiesioginiai sakiniai. Derėtų vengti klausiamųjų ar šaukiamųjų sakinių. Rašant moksliniu stiliumi, nereikėtų vartoti pirmojo ir antrojo asmens, juos derėtų pakeisti neveikiamąja rūšimi (*aš ištyriau = yra iširta, pritaikiau metodą = metodas buvo pritaikytas*).

Labai svarbu atkreipti dėmesį į teksto kalbos kultūrą. Svarbu vengti linksnių ir prielinksnių vartojimo, sakinių jungimo, žodžių darybos, žodyno klaidų.

Terminai. Mokslinis stilius pasižymi terminų gausa. Terminai sąvoką ar reiškinį pavadina tiksliai ir yra vartojami tam tikroje vienoje mokslo šakoje. Pasitaiko terminų, apibrėžiančių skirtingas sąvokas skirtingose mokslo šakose, tačiau tai nėra dažnas reiškinys. Moksliniuose darbuose reikia vengti terminų daugiareikšmiškumo. Kiekvienos mokslo srities terminas turi turėti tiksliai fiksuotą, labai apibrėžtą turinį, visiškai nepriklausomą nuo konteksto.

Nusistovėję tam tikros mokslo šakos terminai negali turėti sinonimų. Sinonimai nereikalingi jau vien dėl to, kad be reikalo apsunkina atmintį (juk studijuojant tam tikrą mokslinę discipliną, terminus reikia įsiminti ir įsisąmoninti).

Mokslinėje kalboje vartojami terminai negali turėti emocinio atspalvio, nes jie tik pavadina, o ne apibūdina daiktą ar reiškinį. Terminas yra neutralus žodis, tiksliai apibrėžiantis sąvokos turinį.

Terminai turi būti trumpi, tikslūs ir aiškūs. Nederėtų keisti juos daiktą ar reiškinį tiesiog apibūdinančia konstrukcija, nes tada bus atsisakyta sistemiškumo, o tai pakenks darbo vientisumui.

Moksliniame darbe terminai turi sudaryti vieningą, apibrėžtą sistemą. Terminus derėtų paaiškinti, juos klasifikuoti. Svarbu pasirinkti taisyklingus, teiktinus terminus, negriaunančius visos teksto kalbos kultūros sistemos.

Pavadinimų rašymas. Tekste svarbu teisingai parašyti pavadinimus. Didžiosiomis raidėmis pradedami įstaigų, įmonių, organizacijų, jų padalinių pavadinimai, fondų, dokumentų, švenčių, renginių ir kitokie tiesioginės reikšmės pavadinimai bei sutrumpinti jų variantai.

Jeigu įmonės ar įstaigos pavadinimas padarytas iš perkeltinės reikšmės žodžių, jis rašomas su kabutėmis (kabutes galima pakeisti pasviru šriftu) ir pradedamas didžiąja raide (*Viešoji įstaiga „Pinigai“*). Galima vartoti ir sutrumpintą įmonės statusą nusakančią konstrukciją. Tokiu atveju ji rašoma didžiosiomis raidėmis, be taškų (*AB, VšĮ*). Tiesioginės reikšmės pavadinimai rašomi be kabučių (*Vilniaus universiteto Kauno fakultetas*).

Skaičių rašymas. Skaičiai, žymintys daiktų kiekį, rašomi arabiškaisiais skaitmenimis (*5 darbo vietos*). Dideli skaičiai rašomi arabiškais skaitmenimis ir žodžiais arba jų sutrumpinimais (*10 tūkstančių* arba *10 tūkst.*).

Kai skaičiai žymi daiktų eilę, galima vartoti tiek arabiškus, tiek romėniškus skaičius (*10 valanda, XXI amžius*). Prie romėniškų skaitmenų galūnės nerašomos.

Kai pateikiami skaičiai turi matavimo vienetą, juos reikia rašyti skaitmenimis (*300 eurų*). Jei skaičiai matavimo vieneto neturi, jie rašomi žodžiais (*infliacija padidėjo du kartus*). Po sutrumpinimų *Eur* (eurai) ir *ct* (centai) taškas nededamas, išskyrus sakinio pabaigą.

Sutrumpinimų rašymas. Pirmą kartą minimas pavadinimas negali būti trumpinamas. Tuo atveju, kai pavadinimą ruošiamasi paminėti keletą kartų, po nesutrumpinto pavadinimo skliausteliuose reikia nurodyti jo sutrumpinimą (*Jungtinių Tautų Organizacija (JTO)*).

Prie skaitvardžio rašomas žodis *procentai* (*dešimt procentų*) gali būti trumpinamas (*10 proc.* arba *10 %*), kai skaitvardis rašomas skaitmeniu.

Visame tekste pateikiami sutrumpinimai ir kiti žymėjimai turi būti vienodi ir sudaryti tam tikrą sistemą.

Keletas svarbesnių sutrumpinimų, po kurių dedamas taškas, rašymo pavyzdžių: *doc.* – *docentas*, *dr.* – *daktaras*, *egz.* – *egzempliorius*, *el. p.* – *elektroninis paštas*, *habil. dr.* – *habilituotas daktaras*, *ir kt.* – *ir kita*, *ir pan.* – *ir panašiai*, *ir t. t.* – *ir taip toliau*, *m.* – *metai*, *mėn.* – *mėnuo*, *min.* – *minutė*, *m. m.* – *mokslo metai*, *Nr.* (*prieš skaitmenis*), *nr.* (*po skaitmenų*) – *numeris*, *plg.* – *palyginti*, *pvz.* – *pavyzdžiui*, *prof.* – *profesorius*, *p.* – *puslapis*, *r.* – *rajonas*, *sąsk.* – *sąskaita*, *sav.* – *savivaldybė*, *sek.* – *sekundė*, *sk.* – *skyrius*, *str.* – *straipsnis*, *š. m.* – *šių metų*, *t. y.* – *tai yra*, *tel.* – *telefonas*, *t.* – *tomas*, *val.* – *valanda*, *vnt.* – *vienetas*, *žr.* – *žiūrėk*.

Keletas svarbesnių sutrumpinimų, po kurių nededama taško, rašymo pavyzdžių: *EUR* – *euras*, *ct* – *centas*, *mm* – *milimetras*, *cm* – *centimetras*, *m* – *metras*, *km* – *kilometras*, *ha* – *hektaras*, *g* – *gramas*, *kg* – *kilogramas*, *t* – *tona*, *ml* – *mililitras*, *l* – *litras*, *h* – *valanda*, *min* – *minutė*, *s* – *sekundė*.

4. BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO GYNIMO REKOMENDACIJOS

Viešo gynimo procedūra:

1. Iš anksto kiekvienam baigiamajam darbui skiriamas recenzentas.
2. Darbas pristatomas auditorijai. Jis vainikuoja autoriaus įdėtas pastangas ir sugebėjimus.

Darbo pristatymas – tai 7–10 min. kalba, papildoma vaizdine medžiaga.

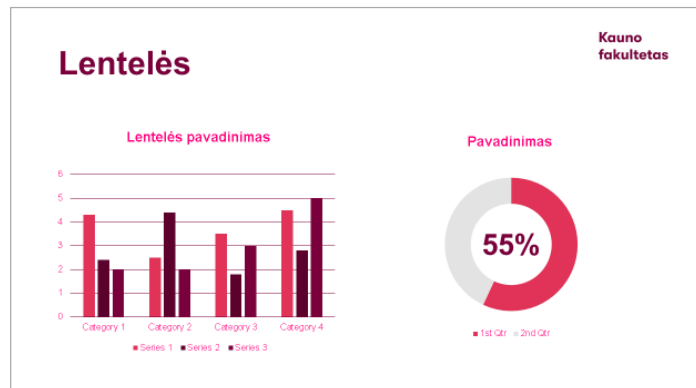
Kalba turi būti iš anksto apgalvota. Pravartu pasidaryti trumpą kalbos konspektą, tai leis sekti minčių eigą, tačiau jo nereikėtų skaityti.

Kad kalba nebūtų vien sausų sakinių rinkinys, ją būtina reikia iliustruoti vaizdine medžiaga. Tam gali būti naudojama arba *Microsoft PowerPoint*, arba *Prezi*, arba kiti programiniai sprendimai, aplikacijos. Taip pat galima naudoti ir kitą vaizdinę medžiagą, pavyzdžiui, bukletus, produkto pavyzdžius, prototipus, *testerius* ir pan. Prezentacija neturėtų būti visiškai statiška, reikėtų bent minimaliai animacijos elementų (pvz., kad vienas punktas po kito atsirastų, kažkas apsibrauktų ir pan.), tačiau reikia vengti tokių perteklinių sprendimų, kurių vykdymo kontrolės negalima užtikrinti ir kurių gedimai gali sutrikdyti pristatymo eigą.

Skaidrėse darbo pristatymo metu turi būti:

- antraštinė skaidrė: universiteto pavadinimas, darbo pavadinimas, autoriaus pavardė ir vardas, darbo vadovo mokslinis vardas, laipsnis, jo pavardė ir vardas (1 skaidrė);
- darbo objektas, tikslas, uždaviniai, metodai (1 skaidrė);
- teorinė dalis (1–2 skaidrės, labai koncentruotai pateikti pagrindinius teorijos aspektus, atrastas/sukurtas naujoves, sukurtą siūlomą teorinį modelį);
- analitinė-metodinė dalis (1–2 skaidrės, labai koncentruotai pateikiami pagrindiniai analitinės dalies rezultatai, tyrimo metodika ir tyrimo modelis);
- tyrimo rezultatų – pagrindiniai / esminiai tyrimo rezultatai (gali būti daugiau skaidrių, nes pristatant turi būti akcentuojamas atliktas tyrimas ir gauti esminiai rezultatai);
- išvados (1 skaidrė, nebūtina pateikti visas išvadas, tik pačias esmingiausias);
- antraštinė skaidrė (1 skaidrė, kad po darbo pristatymo vėl būtų matomas darbo pavadinimas ir tai būtų darbo autoriaus vizitinė kortelė).

Visos skaidrės, išskyrus pirmąją (antraštinę), turi būti sunumeruotos ir pažymėtos atstovaujamo universiteto pavadinimu bei besiginančiojo vardu ir pavarde (2 pav.). Iš viso turėtų būti 9–12 skaidrių. Jos visos turi turėti bendrą stilių, pavyzdžiui, rėmelį, pavadinimų šriftą ir dydį ir kt. Naudoti VU Kauno fakulteto pristatymo skaidrių šabloną (<https://www.knf.vu.lt/apie-fakulteta/atributika>) (2 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorių.

2 pav. Skaidrės pavyzdys

Prieš pradėdant kalbą pasisveikinama su komisija ir tik tada pereinama prie darbo pristatymo. Baigus kalbą, padėkojama už dėmesį.

3. Komisijos pirmininkas supažindina su darbo vadovo atsiliepimu ir recenzija. Su recenzento klausimais autorius gali susipažinti dieną iki gynimo dienos ir pasiruošti į juos atsakyti iš anksto.
4. Pateikiami gynimo komisijos narių ir kitų gynimo dalyvių klausimai ir atsakymai į juos be išankstinio pasirengimo.
5. Uždareme gynimo komisijos posėdyje darbai įvertinami pasibaigus visų tos dienos posėdžio darbų gynimui.

LITERATŪRA

1. Arbnor, I., ir Bjerke, B. (2016). *Methodology for creating business knowledge* (2nd ed.). Los Angeles: SAGE Ltd.
2. Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., Štreimikienė, D., Bartkus, E. V., Grundey, D., Čiegis, R., ir Tamulienė, V. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*. Kaunas: VU KHF.
3. Bitinas, B., Rupšienė, L., ir Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
4. Butkevičienė, E., ir Vaicekuskaitė, A. (2019). *Antrinė kiekybinių duomenų analizė. Mokymo kurso medžiaga*. LIDA: Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/kiek2/kiek2.html&course_file=kiek2_3_5.html
5. Fitzpatrick, J., Secrist, J., ir Wright, D. J. (1998). *Secrets for a successful dissertation*. London: SAGE Publications.
6. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis (5-asis patais. ir papild. leid.)*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
7. Misevičius, V. (1995). *Mokslinių tiriamųjų darbų vadyba*. Kaunas: Technologija.
8. Kumar, R. (2011). *Research Methodology: a Step-by-Step Guide for Beginners* (3rd edition). London: Sage Publications.
9. *Publication manual of the American Psychological Association* (2010). Washington [D.C.]: American Psychological Association (6th ed.)
10. Riencker, L., ir Jorgensen, P. S. (2003). *Kaip rašyti mokslinį darbą*. Vilnius: Aidai.
11. Tamaševičius, V. (2015). *Tyrimų metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

PRIEDAI

- 1 PRIEDAS. Magistro darbo pirmojo antraštinio lapo pavyzdys / 44
- 2 PRIEDAS. Santrumpų, lentelių ir paveikslų sąrašų pavyzdžiai / 46
- 3 PRIEDAS. Turinio struktūros pavyzdys / 47
- 4 PRIEDAS. Magistro darbo tarpinių atsiskaitymų reikalavimai / 48
- 5 PRIEDAS. Lentelės / 50
- 6 PRIEDAS. Paveikslai / 52
- 7 PRIEDAS. Santraukos (anglų kalba) antraštės pavyzdys / 54

1 PRIEDAS

MAGISTRO DARBO PIRMOJO ANTRAŠTINIO LAPO PAVYZDYS

**VILNIAUS UNIVERSITETO
KAUNO FAKULTETO**

**14 B
14 B**

Tarpas 30pt

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS
INSTITUTAS**

14

Tarpas 60pt

Marketingo ir pardavimų vadybos studijų programa
Kodas 6211LX023

12
12

Tarpas 66 pt

VARDENIS PAVARDENIS

12

Tarpas 54pt

BAIGIAMASIS MAGISTRO DARBAS

12

Tarpas 54pt

MAGISTRO DARBO PAVADINIMAS

14 B

Tarpas 270pt

Kaunas 2020

12 pt

1 PRIEDAS (tęsinys)

MAGISTRO DARBO ANTROJO ANTRAŠTINIO LAPO PAVYZDYS

**VILNIAUS UNIVERSITETO
KAUNO FAKULTETO**

**14 B
14 B**

Tarpas 30 pt

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS
INSTITUTAS**

14

Tarpas 108 pt

VARDENIS PAVARDENIS

12

Tarpas 36 pt

BAIGIAMASIS MAGISTRO DARBAS

12

Tarpas 78 pt

MAGISTRO DARBO PAVADINIMAS

14 B

Tarpas 96 pt

Darbo vadovas _____
(parašas)

Magistrantas _____
(parašas)

10

10

10

(darbo vadovo mokslo laipsnis,
mokslo pedagoginis vardas,
vardas ir pavardė)

Darbo įteikimo data _____

10

10

Registracijos Nr. _____

10

Tarpas 160 pt

Kaunas 2020

12 pt

2 PRIEDAS

**SANTRUMPŲ, SĄVOKŲ, TERMINŲ, LENTELIŲ IR
PAVEIKSLŲ SĄRAŠŲ PAVYZDŽIAI**

SANTRUMPŲ, SĄVOKŲ IR TERMINŲ SĄRAŠAS

TŽIV – Tarptautinis žmogiškųjų išteklių valdymas
IT – Informacinės technologijos
MTEP – Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Magistro darbo struktūra	5
2 lentelė. Paslaugų marketingo komplekso elementai	6

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Tyrimo procesas	12
2 pav. Skaidrės pavyzdys	29

3 PRIEDAS

TURINIO STRUKTŪROS PAVYZDYS

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	4
ĮVADAS.....	5
1. MOTERS STEREOTIPŲ RAIŠKOS REKLAMOJE TEORINĖS STUDIJOS	7
1.1. Reklamos konceptualioji esmė	7
1.2. Moters stereotipų reklamoje teorinė analizė.....	12
1.3. Moters stereotipų naudojimo reklamoje socialinės pasekmės	16
1.4. Moters stereotipų naudojimo reklamoje socialinės atsakomybė	20
2. MOTERS STEREOTIPŲ RAIŠKOS REKLAMOJE EMPIRINIS IŠTYRIMO LYGIS IR TYRIMO METODIKA	24
2.1. Moters stereotipų raiškos reklamoje tyrimų analizė.....	24
2.2. Moters stereotipų raiškos reklamoje tyrimo modelis	
2.3. Tyrimo metodika	28
3. MOTERS STEREOTIPŲ RAIŠKOS REKLAMOJE EMPIRINIS TYRIMAS IR JO REZULTATAI.....	31
3.1. Moters stereotipų raiškos reklamoje atvejų analizė	31
3.2. Moters stereotipų raiškos reklamoje kokybinio tyrimo projektavimas, eiga ir rezultatai	40
3.2.1. Kokybinio tyrimo projektavimas ir eiga	40
3.2.2. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas.....	40
3.3. Moters stereotipų raiškos reklamoje kiekybinio tyrimo projektavimas, eiga ir rezultatai	41
3.3.1. Kiekybinio tyrimo projektavimas ir eiga	41
3.3.2. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas.....	44
3.4. Moters stereotipų raiškos reklamoje teorinio modelio empirinis patikrinimas	56
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	58
SUMMARY	60
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	61

4 PRIEDAS

MAGISTRO DARBO TARPINIŲ ATSISKAITYMŲ REIKALAVIMAI

I metai, I semestras (Pagal dalyką *Mokslinių tyrimų metodologija (MTM)*)

1. Preliminarios temos suformulavimas.
2. Preliminaraus turinio parengimas.
3. Baigiamojo darbo įvado dalinis parengimas:
 - temos aktualumas;
 - problemos ištirtumas;
 - problemos esmė;
 - darbo objektas, tikslas ir uždaviniai.
4. Ne mažiau kaip 30 literatūros šaltinių analizė laisva forma. Paaiškinimas: 30 šaltinių analizė laisva forma reiškia, kad reikia išanalizuoti juos pateikiant nuoseklų ir rišlų tekstą, kur būtų įvadinis sakinytis, toliau eitų autorių nuomonių palyginimas / mokslinė diskusija, panašumų ir skirtumų išskyrimas, gal ir supriešinimas, tarpinės išvados / apibendrinimai ir pan., ir pabaigoje visos literatūros analizės bendra išvada / apibendrinimas. Skyrių ir poskyrių nereikia formuoti, bet aiškumo dėlei juos galima suformuoti.

Atsiskaitymas:

- Magistro darbo ataskaita rengiama viso semestro metu, konsultuojantis su darbo vadovu ir MTM dalyko dėstytoju. Semestro pabaigoje atsiskaitoma pateikiant MTD ataskaitą.

I metai, II semestras

1. Baigiamojo darbo temos patikslinimas ir įvado koregavimas bei papildymas likusiomis įvado struktūrinėmis dalimis.
2. Baigiamojo darbo teorinės dalies parengimas:
 - formuojami darbiniai apibrėžimai;
 - atsirenkamos ir analizuojamos teorijos ir koncepcijos nagrinėjama tema, pagal kurias bus plėtojama analizė analitinėje darbo dalyje;
 - suformuluojamas **teorinis modelis**.
3. Literatūros sąrašo papildymas (ne mažiau kaip 40 šaltinių).

Atsiskaitymas:

- Magistro darbo ataskaita rengiama viso semestro metu, konsultuojantis su darbo vadovu. Semestro pabaigoje atsiskaitoma kvalifikacinėje komisijoje, viešai pristatoma ir ginama visiškai parengta ir vadovo įvertinta ataskaita.

4 PRIEDAS (tęsinys)

II metai, III semestras

1. Baigiamojo darbo temos patikslinimas ir įvado koregavimas.
2. Baigiamojo darbo teorinės dalies papildymas ir koregavimas.
3. Baigiamojo darbo analitinės-metodinės dalies parengimas:
 - analizuojami Lietuvoje ir užsienyje atlikti darbai bei tyrimai, jų rezultatai;
 - suformuluojamas **tyrimo modelis**, iškeliamos hipotezės, pagal kurias bus vykdomas tyrimas rezultatų dalyje;
 - pateikiama tyrimo metodika (tyrimo tikslas, tyrimo uždaviniai, tyrimo metodai, tyrimo imtis, tyrimo organizavimas).
4. Literatūros sąrašo papildymas (ne mažiau kaip 50 šaltinių).

Atsiskaitymas:

- Magistro darbo ataskaita rengiama viso semestro metu, konsultuojantis su darbo vadovu. Semestro pabaigoje atsiskaitoma kvalifikacinėje komisijoje, viešai pristatoma ir ginama visiškai parengta ir vadovo įvertinta ataskaita.

II metai, IV semestras

1. Baigiamojo darbo temos patikslinimas ir įvado koregavimas.
2. Baigiamojo darbo teorinės bei analitinės dalių papildymas ir koregavimas.
3. Baigiamojo darbo tyrimo rezultatų dalies parengimas:
 - pateikiami tyrimo rezultatai, paaiškinantys hipotezių patvirtinimą arba atmetimą;
 - tyrimo rezultatai analizuojami, interpretuojami, įvertinami lyginant juos su kitų autorių tyrimų rezultatais ir įžvalgomis.
4. Išvadų ir pasiūlymų parengimas.
5. Santraukos parengimas.
6. Literatūros sąrašo papildymas.
7. Baigiamojo magistro darbo įforminimas pagal metodinius reikalavimus.

Atsiskaitymas:

- Baigiamasis magistro darbas ginamas kvalifikacinėje komisijoje, parengiamas šiuose nurodymuose išdėstytus reikalavimus atitinkantis jo pristatymas. Tinkamai pristačius ir apgynus baigiamąjį darbą suteikiamas magistro kvalifikacinis laipsnis.

5 PRIEDAS

LENTELĖS

Lentelė iforminama taip:

N lentelė

Lentelės pavadinimas

Stulpelio pav.	Stulpelio pav.

Šaltinis:

1. *Lentelė viename puslapyje*

- *Iš tam tikro šaltinio paimta lentelė iforminama taip:*

1 lentelė

Galimi indėlių ir atlygių variantai

Indėliai	Atlygiai
Laikas	Užmokestis
Išsilavinimas	Piniginis skatinimas, pašalpos

Šaltinis: Dessler, G. (1999). *Personalo valdymo pagrindai*, p. 11.

- *Sudaryta autoriaus lentelė iforminama taip:*

2 lentelė

Bendradarbiavimo motyvacinio metodo taikymas

Bendradarbiavimas pasireiškia	Bendradarbiavimas nepasireiškia
Darbuotojams svarbus pasitenkinimas darbu	Darbuotojai per darbą patenkina svarbius savo poreikius
Darbas reikalauja kūrybiškumo	Darbas yra nuobodus

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

- *Autoriaus sudaryta remiantis tam tikru šaltiniu lentelė iforminama taip:*

3 lentelė

Vadovo ir pavaldinio vertybių palyginimas

Vadovo vertybės	Pavaldinio vertybės
Įsipareigojimas visai organizacijai	Įsipareigojimas grupei ar organizacijos skyriui
Rezultatai vertinami pagal ilgalaikius laimėjimus	Rezultatai vertinami pagal trumpalaikius laimėjimus

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Baršauskienė, V. (1999). *Žmogiškieji santykiai*, p. 109.

5 PRIEDAS (tęsinys)

2. Lentelė užima daugiau negu vieną puslapį

1 puslapyje lentelė įforminama taip:

4 lentelė

Galimi indėlių ir atlygių variantai

Indėliai	Atlygiai
Laikas	Užmokestis
Išsilavinimas	Piniginis skatinimas, pašalpos
Patirtis	Išskirtinis dėmesys

2 puslapyje lentelė tęsiama ir įforminama taip:

4 lentelės tęsinys

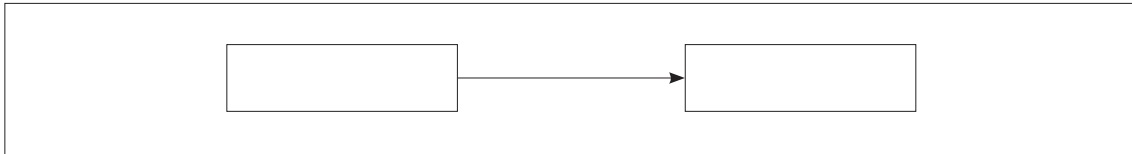
Indėliai	Atlygiai
Kūrybiškumas	Karjeros galimybė
Lojalumas organizacijai	Maloni darbo aplinka
Amžius	Galimybė tobulėti

Šaltinis: Dessler, G. (1999). *Personalo valdymo pagrindai*, p. 11.

6 PRIEDAS

PAVEIKSLAI

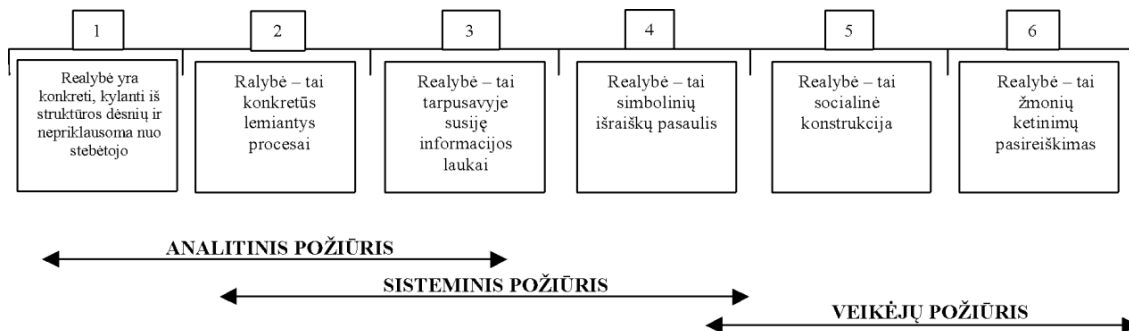
Paveikslas įforminamas taip:

Šaltinis:

N pav. Paveikslo pavadinimas

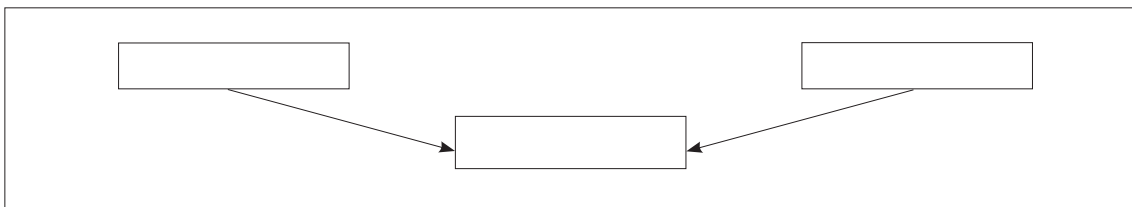
• *Paimtas iš tam tikro šaltinio paveikslas įforminamas taip:*

Šaltinis: Arbnor, I., ir Bjerke, B. (1996). *Methodology for Creating Business Knowledge*, p. 30.

1 pav. Metodologija ir paradigmatinė pozicija

• *Autoriaus sukurtas paveikslas įforminamas taip:*

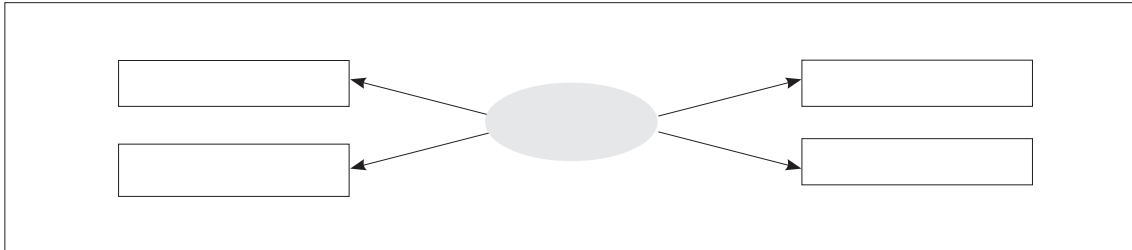

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

1 pav. Objektų sujungimas į vieną objektą

6 PRIEDAS (tęsinys)

- *Paveikslas, sukurtas autoriaus remiantis tam tikru šaltiniu, iforminamas taip:*

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Pavardenis1, V., ir Pavardenis2, V. (2019). *Šaltinio antraštė*, p. 30.

1 pav. Metodologija ir paradigmatinė pozicija

7 PRIEDAS

SANTRAUKOS (užsienio (anglų) kalba) ANTRAŠTĖS PAVYZDYS

Pavardenis, Vardenis. (2020) *Marketing complex for e. services*. MBS Graduation Paper. Kaunas: Kaunas Faculty, Vilnius University, 75 p.

SUMMARY

Santraukos tekstas

Ingrida Šarkiūnaitė, Giedrius Romeika, Asta Mikalauskienė, Edmundas Jasinskas, Dalia Krikščiūnienė, Dalia Štreimikienė, Remigijus Čiegis, Viktorija Mačiulytė

Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka. Metodiniai nurodymai. Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto Marketingas ir pardavimų vadyba (6211LX023) studijų programos studentams. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. – 55 p.

ISBN 978-609-07-0554-4 (skaitmeninis PDF)

Metodiniai nurodymai skiriami Vilniaus universiteto Kauno fakulteto (KnF) Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto (SMTII) Marketingas ir pardavimų vadyba (iki 2021 m. priėmimo – Marketingas ir prekybos vadyba) specialybės baigiamiesiems magistro darbams rengti. Šios metodinės priemonės tikslas – supažindinti magistrantus su baigiamojo magistro darbo metodiniais reikalavimais ir suformuoti šio darbo rengimo įgūdžius. Joje pateikiami susisteminti pagrindiniai metodologiniai, darbo turinio ir darbo įforminimo, mokslo tiriamojo darbo rengimo reikalavimai ir esminiai principai. Čia aptariami baigiamojo magistro darbo rengimo tiek esminiai universalūs reikalavimai, tiek reikalavimai, kylantys iš studijų proceso organizavimo prioritetų. Kitų studijų sričių ir krypčių dėstytojams ir studentams šie metodiniai nurodymai gali būti naudingi tiek, kiek juose atsispindi universalūs tyrimams keliami reikalavimai, bei tiek, kiek jų programų tikslai ir prioritetai sutampa su magistro studijų programomis, kuriomis buvo remtasi. Leidinyje pateikiama: baigiamojo magistro darbo reikalavimai, tyrimo rengimo metodologiniai aspektai, darbo apipavidalinimo reikalavimai ir baigiamųjų darbų gynimo rekomendacijos

Viršelio dailininkė *Jurga Tėvelienė*
Kalbos redaktorė *Danutė Petrauskienė*
Maketuotoja *Vida Vaidakavičienė*

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
2,75 aut. l.